

צ'בזטי מזהר"ן

קמא

דף קטו.:

עם

ביאור חברותא
ללימוד בעיון

תורה רלד

אמר שהמתמיד בלימוד ספרו יהיה נעשה איש כשר באמת
ובעל מה גדול כי יש בה עמקות נוראה שאין בשום ספר
(ה"מ שמו שמה)

ליקוטי

לחם או בדבר אחר ויתרפא ממילא אכ"ר : *‏(עיין ענין זה באריכות בליקוטי תנינא בסי' א' [2]) :

רלב [2] **בשעה** שאומר הללו את ה' מן השמים וכו' הללוהו כל מלאכיו הללוהו כל צבאיו וכו' [1]. אוי האדם קורא לכולם ומצוה לכולם שיהללו את ה'. ומוזה רא"י לאדם להתעורר לתפלה! ככוונת הלב, מאחר שבתפילתו קורא לכל העולמות להללו ולשכחו יתברך :

רלג [1] **פשמתגברים** על האדם מחשבות רעות והרהורים, והוא מתחזק ומתגבר עליהם ומנצח אותם, יש להקדוש ברוך הוא תענוג גדול מזה, והוא יקר מאד בעיני השי"ת. כמשל שיש אצל המלכים לפעמים ביומא דפגרא [2], הם מניחין כמה חיות שינצחו זה עם זה, והם עומדים ומסתכלים ויש להם תענוג גדול מן הנצחון, כמו כן המחשבות הם באים מבחי' החיות (2) ומחשבות קדושות הם בחי' חיות טהורות, ומחשבות רעות הם בחי' חיות טמאות, ומניחים ככוונה מלמעלה שינצחו זה עם זה, ויש להקב"ה תענוג גדול כשהאדם מתגבר על החיות טמאות ומנצח אותם : **הכלל** שא"א בשום אופן בעולם שיהיו שני מחשבות ביחד בפעם אחד [1]. ע"כ בקל יכולין לגרש מחשבות רעות רק בשב ואל תעשה, דהיינו שלא לחשוב אותו המחשבה, רק לחשוב איזה מחשבה אחרת בתורה או עבודה או אפילו מו"מ. כי א"א שיהיו שני מחשבות ביחד בשום אופן. וכבר מבואר במ"א *‏(לעיל בסי' עב) שאין צריכין לעשות מלחמה ולנענע ראשו אנה ואנה כדי לגרש המחשבות רעות, כי אין זה מועיל כלל, אדרבא ע"י מתגברים יותר רק לבלי להשגיח עליהם כלל, רק לעשות את שלו במה שהוא עוסק בתורה או תפלה² או מו"מ, ולבלי להסתכל לאחוריו כלל ועל ידי זה ממילא תסתלק :

רלד [2] **דע** שסיפורי מעשיות מצדיקים, היינו ממה שאירע להם [1], הוא דבר גדול מאד [2]. וע"י נטהר מחשבתו. אבל אי אפשר לספר מעשיות של צדיקים, כ"א מי שיכול להדמות עצמו להשי"י, דהיינו שיכול להבדיל בין אור והושך כמו השי"י [2] כביכול. כי כנגד כל מעשה של צדיק יש כנגדו רע, דהיינו שיש כנגדו מעשיות של רשעים, שגם להם אירע כיוצא בזה, כגון שמצינו [1] שפינחס עשה דבר גדול שפרח האויר, וכנגד זה יש מעשה של רשע שגם בלעם פרח באויר [1], וכן כיוצא בזה. כי הרע לעומת הטוב, וההפרש הוא רק מי שיכול להבדיל בין אור והושך², זה יודע גודל ההבדל וההפרש שבין מעשיות של צדיקים למעשיות של רשעים, כי זה מסמרא דקדושה על ידי תפילתו, כמ"ש באלישע (מלכים ב' ה) **ספרה נא לי הגדולות** היינו שעשה הנסים על ידי תפלה² [2]. אבל מעשיות של רשעים הם על ידי תחבולות או כישוף או דבר אחר מס"א. נמצא שעיקר ההפרש יודע רק זה שיוודע להבדיל בין אור להושך היינו בין רע לטוב. וגם מי שאין לו זה הדעת להבדיל

מוהר"ן קטו.

רלב רלג רלד

וכו', אבל יש לו אמונה שלימה שמאמין ההבדל שיש ביניהם כנ"ל, גם זה יכול לספר מעשיות של צדיקים, אבל צריך שתהיה האמונה אמונה שלימה ברורה מאוד², עד שע"י האמונה יהיה דומה לו כאלו רואה הדבר שמאמין בעינים ממש, בחי' סתים וגליא כמוכא במ"א² (לעיל בסי' סב). וזה שמוכא במדרש (בראשית פרשה ג [2])² **להבדיל בין האור ובין החושך** [2] אור אלו מעשיהם של צדיקים הושך אלו מעשיהם של רשעים, היינו שמעשיות של צדיקים הם בחי' אור, ולהיפך מעשיות של רשעים הם בחי' הושך, ומי שיכול להבדיל בין אור להושך יכול לספר מעשיות של צדיקים כנ"ל. וע"י נטהר מחשבתו, גם ניצול מצרות, כי בלבול הדעת הוא בחי' מוחין דקטנות. ומוזה באין צרות, כי מוחין דקטנות הם בחי' דינין, וסיפורי מעשיות של צדיקים הם בחי' מוחין דגדלות [2]. כמו שכתוב **ספרה נא לי את הגדולות**, בחי' **המאור הגדול** [2], וע"י מטהר מחשבתו ממחשבות רעות שהם נמישכין ממוחין דקטנות. וע"י ממוטיק הצרות והדינים [2] שכולם הם מבחי' מוחין דקטנות כנ"ל : **גם צריך לידע איך לספר המעשה**, כי בכל מעשה יש צימצום². וגם כשרוצה לטהר מחשבתו ע"י סיפור המעשה של הצדיק, נמצא שנעשה אצלו מהמעשה ומהסיפור שהוא דיבור, נעשה אצלו מחשבה, *‏(יובדאי צריך שיהיה זה הצדיק שמספר ממנו גבוה ממנו, כדי שיהיה מעשיות של אותו הצדיק, בבחי' מחשבה אצלו. ע"כ צריך לידע ממי לספר ואיך לספר, ואזי נטהר מחשבתו, ויכול לעלות אל עולם המחשבה שזה נקרא עליית העולמות. כי המחשבה גבוה מאוד², ומי שרוצה ליכנס אל עולם המחשבה, צריך לשתוק [2], ואפי' אם ידבר או דיבור הגון, הוא מפסיד המחשבה. כי המחשבה הוא דבר גבוה מאוד², שאפילו דיבור הגון מפסידה, וזה בחי' (מנחות כט) שתוק כך עלה במחשבה, שלעלות אל המחשבה צריך לשתוק ואפי' אם ישתוק ולא ידבר כלל, עכ"ז יש בלבולים שמבלבלין המחשבה ומונעין אותה, ועל זה צריך טהרת המחשבה, וזה ע"י סיפורי מעשיות כנ"ל : **ולזכות** לזה, שיוכל להדמות אליו ית' להבדיל בין אור והושך כנ"ל, הוא ע"י השגחה, היינו שיצא מטבעיות, שזה בחי' כלליות הקדושה. וזה זוכין ע"י א"י, כי א"י הוא כלליות הקדושה שבכל הקדושות, כי שם כל העשר קדושות [2], וע"כ נאמר בא"י (דברים יא) **תמיד עיני ה' אלקיך בה**, כי שם הוא רק השגחה, בחי' (דברים כו) **השקיפה ממצעון קדשך**, וזה (תהלים טז) **שויתי תמיד, היינו להשוות ולהדמות עצמי להשי"י כנ"ל, אזי לנגדי תמיד, היינו כשאני היינו בחי' א"י, כמ"ש במדרש [2] (תהלים קה) אין תמיד אלא א"י שנאמר תמיד עיני ה' אלקיך בה** : **ודע** שיש שם שכשרוצין לעשות² מלך משתמשין בזה השם, והשם הוא **קבוצה** [2], ר"ת **השקיפה למעון קדישך** [2]. וזה בחי' [2] **מהעדה מלכין ומאקס**

תורה אור
תורה רלב
תהלים קמה (א) הללו יה
הללו את יקוק מן השמים
הללוהו בפורים: (ב)
הללוהו כל מלאכיו הללוהו
כל צבאו צבאו:
תורה רלד
מלכים-ב-ג (ד) והושך
מדיבר אל גווי נער איש
האלהים לאמר ספרה נא לי
את כל הגדלות אשר עשה
אלישע:
בראשית א (יח) ולמשל ביום
ובלילה ולבבדיל בין האור
ובין החושך ויבא אלהים כי
טוב:
בראשית א (טז) ויש אלהים
את שני המדות הגדלים את
המאור הגדל לממשלת היום
ואת המאור הקטן לממשלת
הלילה ואת הפוכים:
דברים עקב יא (יב) ארץ
אשר יהיה אליהך דרש אתה
תמיד עיני יהוה אלהיך בה
מורשת השנה ועד אחרית
שנה:
דברים כי תבוא כו (טו)
השקיפה מעון קדשך מן
השמים ויברך את עמך את
ישראל ואת הארץ אשר
נתת לנו כאשר נשבעת
לאבותינו ארץ זבת חלב
ודבש:
תהלים טו (ח) שויתי יהוה
לנגדי תמיד כי מימיני כל
אמנתי:
דברים ב (כא) והוא מהשגא
עניני ומנא מהעדה מלכין
ומקמים מלכין יבד חקמתא
לחסימין וינצא ?דעי
בינה:

^א מוהר"ת בתקפא

^ב בתורה א' תנינא אות ט'

^ג לא יודע מתי והיכן נאמרה תורה זו

^ד תהלים קמה א' ב'

^ה ובדפדפוי ראוי, בתקפא ותולד-ראו, ומתולד-ראוי

^ו מתולדו - לתפילה

^ז לא יודע מתי והיכן נאמרה תורה זו

^ח יום חופשי (אולי מלשון פגז לשון הרס בארמית) ועיין שבת קכט:

^ט יומא דמפגרי ועיין ב"מ טט: פגרא לשון תשלום נזק.

^י **עיין תיקון כא בסופו** ונף טו, מחשבה דא אדם אית מחשבה טבא

דחיון טבין ואית מחשבה בישא דחיון בישין ומחשבה טבא איהו אדם

טוב ומחשבה בישא דא אדם רע בליעל]

^{יא} ספר הברית ח"ב מאמר יד פרק טו. ועיין לקמן תורה ג' תנינא וחיי

מוהר"ן מד, גם עיין לעיל תורה עב.

^{יב} מוהר"ת הוסיף בתקפא

^{יג} מתולדו - תפילה

^{יד} לא יודע מתי והיכן נאמרה תורה זו

^{טו} בעניין שבח הצדיק עיין תורה כט אות ב' ועיין ערכין טו. שאסור

לספר שבח שטא יבא לגנות וכן בב"ב קסד ע"ש כלך מלש"ה ועיין

מגילה כה: מאן דשפירי שומעניה שרי לשבוחי' ולא היישיבן שיבוא לדי

^ל מתולדו - צמצום

^{מא} מתולדו - ובדודאי

^{מב} מתולדו - מאד

^{מג} עיין בעש"ט עה"ת פרשת עקב אות ע' מקור מים חיים שם אות נה.

^{מד} ועיין לקוטים יקדים למגיד ממעוררשט אות קצ בשם הוזהר שמות כ.

^{מה} מתולדו - מאד

^{מי} משנה כלים א' ו'

^{מז} עיין מדרש תהלים שוחר טוב מומור קה

^{מנ} בדפדפוי לעשות, בתקפא - לעשווא (נראה שנתחלף ס בל)

^{מו} **עיין ויקהל משה פרשה קמא** (ומהמחר רבי משה גראף בן מנחם

ע"ש במהורות לבוב תר"ך דף יג. בפירוט מטוה משה על מאמר אדם

דאצילות פרק א' ד"ה גם מלת סוף מרמז למדת מלכות. ובדפדפוי

שנדפס בעסוי תנ"ס עיין דף ב צילום 16] עיין פל"ח שציין **לכוונות**

האריזל על תיבות הממלך מלכים שפיוט האוחז ביד

משפט

^{מז} הנ"ל

^{מא} * דניאל ב'

גנות. ועיין חת"ס ח"ו לקוטים סימן נט לחלק בין מילי דעלמא למילי

דצדקות.

^ט עיין שיתות הר"ן סימן קלח, ועיין לקמן תורה רמח, וברבינו בחיי

בהקדמה לפרשת וישלח. ועיין שבחי הבעש"ט (מהר"ל תשכא דף קלג)

שהוא כעוסק במעשה מרכבה. ועיין בעש"ט עה"ת פ' וירא אות ט'

^י בראשית א' ד' ויבדל אלקים בין האור ובין החושך

^{יא} תרומם יונתן במדבר לא ח' ילקוט שמעוני שם רמז תשפה ודלא כוהר

ח"ג קצר.

^{יב} שם ובמדבר רבה כב ה' ותנתומא מסות ד'

^{יג} מתולדו - וחושך

^{יד} מתולדו - תפילה

^{יז} * מגילה כו.

^{יח} מתולדו - מאד

^{יט} מוהר"ת בתקפא

^{יז} בראשית רבה פרשה ג' פסקא ח' [עה"פ בראשית א' ד' ויבדל אלקים

בין האור ובין החשך]

^{יח} בתקפא - (בראשית פרשה ב) ולא תוקן עד היום

^{יט} בראשית א' יח

^{יז} עיין לעיל תורה כט אות ב'

^כ בראשית א' טו

^{כז} עין אבנ"ה ברול ערך רבינו נג, ובחי' מוהר"ן תעט.

קטו: ליקוטי

תורה אור
בראשית וישב לו (ו) והנה
אָתְנָנוּ מְאֻלָּמִים אֲלֵמִים בְּתוֹךְ
הַיָּדָה וְהֵנָּה קָמָה אֶלְפִתִּי וְגַם
נִצְבָּה וְהֵנָּה תִּסְבְּיָה אֶלְפִתִּים
וּתְשַׁמְתִּיךָ לְאֶלְפִתִּי:
תורה רלה
הושע ט (י) בְּעֵינַיִם בְּמִדְבָּר
קִצְאֵתִי יִשְׂרָאֵל כִּבְמִדְבָּר
בְּתֵאֵנָה בְּרֵאשִׁיטָה רְאִיתִי
אֲבוֹתַיִם הָקָה בְּאוֹ בְּעַל
פְּעוֹר וְיָגוּרוּ לְבִשְׁתִּי וְיִהְיוּ
שְׂקֻצִים כְּאַתְנָנִים:
תורה רלו
בראשית ויצא כט (ח) וַתֵּהָרֵ
עוֹד וַתֵּלֶד בֶּן וַתֹּאמֶר עֲתָה
הַפַּעַם יִלְדָּה אִישִׁי אֵלַי כִּי
יִלְדֵתִי לוֹ שְׁלֵשָׁה בָנִים עַל כֵּן
קָרָא שְׁמוֹ לְוִי:
תהילים קט (קסא) שָׁרִים
רְנְפוּנֵי חֲנָם וּמְדַבְּרֵיךָ
וְהַמְדַבְּרִים פִּיךָ לֵבִי:
תורה רלט
תהילים קכב (ח) לְמַעַן אֲחִי
יִרְצֵי אֲדַבְּרָה נָא שְׁלוֹם בְּךָ:
וְיִקְרָא קְרוֹשִׁים ט (יח) לֹא
תִסַּח וְלֹא תִסָּר אֵת בְּנֵי עַמֶּךָ
וְאַהֲבָתְךָ לְרֵעֶךָ כִּמְדוּד אֲנִי
יְהוָה:
תהילים קכ (ו) אֲנִי שְׁלוֹם
וְכִי אֲדַבֵּר הַקֹּדֶשׁ לִפְלִקְתָּהּ:
עמוס ד (יג) כִּי הֵנָּה יוֹצֵר
הַיָּרִים וּבָרָא רֵת וַיַּגְדִּיל לְאֲדָם
מִה שְׁחָה עֵשָׂה שְׂחֵר עֵשָׂה
וְדָרָךְ עַל גְּפִתֵי אֲרִיץ יְהוָה
אֲלֵתֵי צְבָאוֹת שְׁמוֹ:
תהילים לט (ד) חֵם לְבִי
בְּקִרְבִּי בְּהִגְיֵי תַבְעֵךְ אֵשׁ
דְּבַרְתִּי בְּמִלִּשְׁנִי:

מלכין, וזה שנאמר ביוסף [א] והנה קמה אלומתי [ב]:

רלה [ג] דע שמי שהולך ונחלק ונפול, ואזי העולם שוחקין ממנו, והוא מתבייש מזה, זה בא על ידי שפגם בשמחת יו"ט.

כי יו"ט נקרא רגל, וגם נקרא מועד, וע"י שפגם בשמחת יו"ט, נעשה מזה רגל מועד, ע"כ רגלו מועדה ונפל. וזה השחוק ששוחקין, הוא בחי' השמחות נפולות מפגם השמחת יו"ט. וע"כ מתבייש, כי ע"א נקרא בושת (הושע ט [ד]), והמבזה את המועדות כאלו עובד עכו"ם (פסחים קיח) ע"כ באה עליו בושת. ולפעמים הוא לו לכפרה, ולפעמים אין נתכפר לו בזה רק כדי להזכירו שישוב :

רלו [ה] מי שנוהג רבנות בכשרות ובתמימות כראוי, עי"ז זוכה שיעלה לגדולה לסוף ימיו, וכל מה שנחשב לגדולה באותו הדור, הוא עולה לגדולה זו, כגון כדור הזה שעיקר הגדולה והכבוד הוא כשמהויקין אותו לצדיק מפורסם, אזי זוכה שיתקבל בסוף ימיו למפורסם גדול, אף שבאמת אינו כן, רק שהוא איש כשר פשוט : ונותנין לו שכרו קודם שיוצא מן העולם [ו] ואח"כ וכו' :

רלו [ז] עיקר הניגון והכלי שיר הביא לוי לעולם, כמובא בזהר (שמות ד' יט ע"א) שעיקר הניגון מסמרא דליוואי, וזה שאמרה לאה הפעם ילדה אישי אלי [ח]. שעתה הפעם שנולד לוי שעל ידו בא בחי' הניגון וכלי שיר לעולם הפעם ילדה אישי אלי בודאי. כי התחברות שני דברים הוא ע"י ניגון וכלי שיר, והבן [ט]. וזה בחי' כלי זמר שמנגנין על התונה : שרים רדפוני הנם [י] ר"ת רחש [יא] : (זה הענין הם דברי צחות שאמר על עצמו, שהיו נוהגין ליתן לו רחש [יב] המגיע להרב. ופ"א עמדנו לפניו בעת שהי' התונה בעיר, ואמר אז ענין הנ"ל מענין כלי זמר שמנגנין על התונה כנ"ל. וכי כן היה דרכו בקודש, שע"פ רוב היה אומר תורה מעין מה שהיה נעשה ונדבר אז באותה העת כאשר יתבאר מזה במ"א [יג]). ואז היו משיחים לפניו מענין רחש המגיע לו. ענה ואמר בודאי מגיע לי רחש, שרים רדפוני הנם :

רלה [יד] כששני אנשים מהולקים ביניהם על איזה ענין, וכשיבוא השלישי אף שאינו יודע כלל מענינם, אזי יסכים עם אחד יותר מעם הכיר, זה מחמת שהאחד סמוך לשרשו יותר מחבירו. כי בודאי א"א שיהיו שוים לו כאחד, כי אין שני אנשים שווין, וא"כ כ"בודאי אחד סמוך לו יותר, ומזה בא שהוא מסכים עם זה, והבן :

רלט [טו] על ידי מחלוקת אי אפשר לדבר [טז], כי עיקר הדיבור הוא משלום [יז], כמ"ש (תהלים קכב) אדברה נא שלום. וע"כ צריך כל אחד קודם התפלה לקבל על עצמו מצות עשה ואהבת לרעך כמוך [יח], כדי שע"י שיש אהבה ושלום, עי"ז יוכל לדבר בתפלה. אבל כשאין שלום ויש מחלוקת, א"א לדבר. וע"כ אפי' אם אחד רוצה שלום, רק שהם הולקין עליו, עכ"ז אין השלום בשלימות על כן א"א לדבר ולהתפלל אף

מוהר"ן

שהוא איש שלום, מאחר שהם הולקין עליו. וזה שאמר דוד העי"ה [י] (שם קב) אני שלום, כי אני איש שלום ומצידי היה שלום עם כולם, ועכ"ז וכי אדבר, המה למלחמה, היינו שאף שאני שלום, עם כל זה א"א לדבר מחמת המלחמה והמחלוקת שהם הולקין עלי כנ"ל : והנה כל הדיבורים הם משלום כנ"ל, וע"כ מי שהוא בבחי' שלום, יכול לידע כל הדיבורים של כל העולם, כמו הקב"ה שנקרא שלום [יב], שהוא יודע כל הדיבורים של כל העולם, כ"ש (עמוס ד) ומגיד לאדם מה שיחו, כי כל הדיבורים באים משלום כנ"ל. וזה אותיות שלום ר"ת ומגיד לאדם מה שיחו :

כל הדיבורים באים מחמימות, ומי שיש בו החימות הרבה מדבר הרבה [יג], וכן מי שנתקרב ואין בו החימות, אין יכול לדבר, כי הדיבור הוא מחמימות [יד], כמ"ש (תהלים לט) חם לבי בקרבי בהגיגי תבער אש דברתי בלשוני, והוא שלהובא דנורא [טו] וכו' :

רמ [טז] כל ההשפעות וכל הדברים הם באים רק מהצדיק האמת, וע"כ כשמקורב להצדיק האמת, יוכל לקבל בקל את מה שצריך לו, הן עשירות או בנים, אבל כשהוא רחוק מהצדיק אזי בא לו בקושי גדול, כי כ"א מקבל עשירות או בנים לפי המול שלו [יז], והמול מקבל ההשפעה מהצדיק, כי משם באים כל ההשפעות, וע"כ כשהוא רחוק מהצדיק, אזי המול צריך לעשות לו כח גדול, כדי לקבל ההשפעה מהצדיק. מחמת שהוא רחוק ממנו. וע"כ נמצא בזה חילוקים רבים. לפעמים מגיע לאדם עשירות והוא מת מזה, ונשאר העשירות ליורשין, ולפעמים הוא מת עי"ז שמקבל עשירות וגם אוכד את העשירות, וכן חילוקים רבים. והוא כמו למשל כשאחד רוצה להגביה משא כבד, והוא מכניס כל כחו להגביה המשא מחמת שכבדה מאוד, ולפעמים מגביה המשא, אבל מחמת גודל הכח שהכניס בזה נעקרו ונתלשו מעיו בקרבו עד שמת מחמת זה, אבל יכול להיות שאעפ"כ נשאר המשא בידו. ולפעמים מחמת שנתלש בקרבו נפל גם המשא מידו. נמצא שזה מת מחמת שהגביה המשא וגם המשא לא נשארה אצלו אפי' לבניו. כמו כן בהנ"ל, מחמת שהמול צריך לעשות לו כח גדול כדי לקבל מהצדיק ההשפעה, מחמת שהוא רחוק ממנו, מחמת זה יכול להיות כמה חילוקים כנ"ל. אבל המקורב להצדיק, אזי אין המול צריך לעשות לו כח, מחמת שהוא קרוב אצלו: אבל עכ"ז, לפעמים יכול להיות שאדם יתקרב להצדיק האמת, ועי"ז אוכד העשירות. דע כי זה מחמת שהוא רואה דבר יקר גבוה מאוד, ואע"פ דאיהו לא חזי מוליה חזי (מגילה ג), ומחמת שהמול רואה דבר יקר ונעלה מאד, עי"ז משליך העשירות מאצלו, כמו מי שנושא משא של נחושת, ורואה זהב ואבנים טובות ויקרים, אזי משליך הכל ורץ והומץ את הדברים היקרים, כמו כן מחמת שנתקרב ורואה יקר מפי

20 * ויקרא יט. ופע"ח שער עולם העשיה סוף פ"א. ושער הכוונות תחילת דרוש ברבת השחר ד"ה קודם שהאדם יסדר תפלתו. ושער הגלגלים סוף הקדמה לת"ה גם הוזהר מורי.
21 בדפ"ר - המעשה, בתקפא - העיה, ומתורו - המעשה
22 שבת י:
23 לפני הקב"ה (קיצור לק"מ)
24 עיין לקמן תורה סוף תורה מט תנינא
25 לשון זה נמצא בזהר ויצא קנד: בסתרי תורה שם. (ע"ש נמפס"ס ונלאה שסאל התמימות שמהכלת המלכות פה מנינה לינא ועי"ש)
26 לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו
27 מועד קטן כת. וזהר וישב קפא. בני חיי ומזונא לא בזכותא תליא מלתא אלא בזולא תליא מלתא. ובוהר שמות ו. וזהר רע"מ פנחס רטו: ועיין ספר הליקוטה (להאריז"ל) - ריש פרשת תולדות מתורו - מאד
28 * תהלים קיט [קסא]
29 עיין בן יהוידע שבת פז: בשם שערי ג"ע שהוא שם קדוש מועיל לזכירה ולגרש החיצונים ע"ש
30 כל ענין הרחש ומה שבסוגרים הוסיף מוהר"ת בתקפא וצ"ע שפתח סוגרים ולא סגר אותם ונראה שצריך לסגור בסוף המאמר.
31 רח"ש ר"ת רב חזן שוחט שמנהג קהילות ישראל להחזיקם
32 עיין שחתת הר"ן קנא וה"מ תיג וימי מוהר"ב"ת ח"א אות ה', ואת כו (ד"ה אה"כ נסעתי למאהלוב, ואת לט (ד"ה בתוך כך הלכתי, ואת מ' ועוד)
33 לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו
34 מתורו - בודאי
35 לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו
36 דבורים קדושה (קיצור לק"מ)
37 עיין תורה נו אות ח'

* בראשית לו
2 עי"ש ליקוט ראובני בשם פי' רלב"ק על ע"מ. (הוא פירוש "יואל משה" על עשרה מאמרות חיקור הדין ח"ד פ"יז סק"ג ועי"ש עוד)
3 לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו
4 בלוח טעויות תקפא בסוף ח"א ציין שיש כאן טעות וכתוב שמהת (ולא כתב שחוק) בחלק מהמפרשים ובתקפא גיטין שחוק, ובברגר ואוצר נראה טעות לא בברור.
5 עי"ש פירוש"י ספוק ל'
6 לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו
7 עיין ספר חסידים סימן פד
8 לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו
9 בראשית כט
10 בחשכ"ט - בודאי
11 עיין לק"ה ק"ש ד' יא, פ"ר ג' מאמצע אות כז ושיחת הר"ן רעג

מאמר ספורי מעשיות מצדיקים

מספה"ק ליקוטי מוהר"ן

זמן ומקום אמירת התורה
לא ידוע

פתיחה

רבינו מבאר כאן שכדי לזכות לעלות לעולם המחשבה הנקרא עליית העולמות, צריך לשתוק אפילו מדבור הגון. ועדיין בלא טהרת המחשבה יש בלבולים הרבה. ולזכות לטהרת המחשבה צריך לספר מעשיות מצדיקים, ודווקא מצדיק גדול ממנו, ולהיזהר מהצמצום שיש במעשה. ושהמספר ידע היטב להבדיל בין אור מעשיות של צדיקים שע"י תפלה, לחושך מעשיות של רשעים ושקרנים שע"י תחבולה. וארץ ישראל היא כלליות הקדושה שבכל הקדושות, ושם זוכין לצאת מטבעיות ולידע ולהאמין שהכל בהשגחה לבד, שזה כלליות הקדושה, ועל ידי זה יכולין להדמות אליו יתברך ולהבדיל בין האור ובין החושך, ואז יכולין לספר ספורי מעשיות של צדיקי אמת, כי יודעין להבחין בין מעשיות של צדיקי אמת להפך. ואז זוכין לטהר המחשבה על ידי ספורי מעשיות של צדיקים ולהמתיק הדינים, ועל ידי זה נצולין מכל הצרות. (לק"ע א"י יז)

ליקוטי הלכות

או"ח ברכת השחר ה' אות עו - עניין ההבדל בין מעשה הצדיקים למעשה הרשעים

שיחות השייך לתורה זו

שמעתי מפיו הקדוש בעת שדבר עמנו מגדל הענין של ספורי מעשיות מצדיקים שנדפס בספריו הקדושים (בסימן רל"ד חלק ראשון; וז"ע בסי' כ"ט; וסימן רמ"ח), ואמר אז שהוא בעצמו זכרונו-לברכה עקר התעוררותו לעבודת השם-יתברך באמת ה'ה על-ידי ספורי מעשיות מצדיקים. וספר שבבית אביו ואמו הצדיקים זכרונו-לברכה, היו שכיחים שם כל הצדיקים. כי כל הצדיקים היו מצויים בקהלת מען'בו, מקמת שהוא מקום הבעל-שם-טוב זכרונו-לברכה, ורפם ככלם התאכסנו בבית אביו זכרונו-לברכה, ושמע הרבה מעשיות מצדיקים, ועל-ידי זה היה עקר התעוררותו להשם-יתברך עד שזכה למה שזכה: (שיחות הר"ן, סימן קל"ח).

מעשה שהיה אב"ד דק"ק הוראדני והיה ברית מילה ושמעתי מהרב דק"ק פולנאי ומהרב דקהלתינו שהבעש"ט אמר כל מי שיספר בשבחי הצדיקים כאילו עוסק במעשה מרכבה: (שבחי הבעל שם טוב)

ואמר הבעש"ט זלה"ה מה שהעולם נוהגים עניין היא צייט וכו'... ואם כבר נזדכך הנשמה מכל וכל אי אפשר לעלות אלא כן מזכירין בעולם הזה זכותו, ומעשים טובים שלו שעשה בחייו, אז יוכל לעלות יותר למעלה, וזהו פירוש הכתוב אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו כלומר שאיש אל רעהו מדברים זה עם זה מיראי ה', ומזכירים מעשיהם הטובים שעשו בחייהם, ויקשב ה' וישמע ויכתב בספר זכרון לפניו, ליראי ה', כלומר שנזכרו יראי ה' לפני השם יתברך, על ידי סיפורים ממעשיהם טובים נזכרים לפני השם יתברך, ויש להם עלייה למעלה על ידי זה, ולחושבי שמו, רצה לומר הם עצמם אותם איש אל רעהו המדברים מיראי ה' ממעשים הטובים וממנהגיהם ודרכיהם בעבודת השם יתברך נקראים חושבי שמו כי צדיקים⁽¹⁾ הן הן המרכבה (כך איתא במדרש רבתי לך פמ"ז, ובזוהר פנחס דרנ"ב ע"א) ואלו חושבי שמו נזכרין גם כן לפני השם יתברך בשביל זה שגרמו עלייה לנשמת הצדיקים, עב"ד ודפח"ח: (תולדות יעקב יוסף הובא בבעש"ט עה"ת וירא אות ט')

הערת מקור מים חיים שם אות ז' - ובס' מדרש פנחס ד"א ע"א אות ל"ט כתב וז"ל, הצדיק אחר מותו מתעלה ממדרגה למדרגה עד שנעשה ממנו בחינת אות א' מחשבה או שם משמות הקודש, וסיפר לו הרב הצדיק הגדול מו"ה צבי בנו של ריב"ש, שהיה נוסע לבענדר והוצרך ללון בשדה, והוא מקום סכנה, ונראה אליו אביו בחלום ואמר לו שיכוון שם של אב"ג כי אני בעצמי הוא אותו השם עכ"ל. ואיתא בשבחי בעש"ט צד פ"ט וז"ל, ושמעתי מהרב דק"ק פולנאי ומהרב דקהלתינו שהבעש"ט אמר כל מי שמספר בשבחי הצדיקים כאילו עוסק במעשה מרכבה עכ"ל:

רבנו בחיי בראשית לב ד' הקדמה לפרשת וישלח - מעין גרפס ומקור משחת צדיק מט לפני רשע, אכול דבש הרבות לא טוב וחקר כבודם כבוד (משלי כה, כו כז): ...הודיע בכתוב השני כי יתחייב האדם לחקור הצדיקים ולספר בשבח מעלתם, והגיד לך כי ערך החקירה הזאת בחקר כבודם הוא טוב מאכילת הדבש, כי אכילת הדבש הרבות לא טוב, והרבות לחקור בכבודם, הוא טוב וכבוד אצל המחשבה, כי אין ספק שהמשבח את הצדיקים תמיד אין זה כי אם מצד טבעו ומזגו הטוב, ולכך סיפור שבחם אצלו מתוק מדבש, והמשבח את הרשעים אין זה כי אם רוע לב ומצד שיש לו קורבה באחת ממדותיהם הרעות, ועל כן הסיפור שבחם ימתק אצלו כענין שכתוב (איוב כ, יב) אם תמתיק בפיו רעה, וכתוב (משלי כה, ד) עוזבי תורה יהללו רשע, כי כל אחד ואחד משבח את מינו: ועל כן הזוהר שלמה המלך ע"ה כי לחקור כבוד הצדיקים והסיפור שבחם ומעלתם כבוד הוא אצל המשבח, והזוהר בדבר הרי זה משובה, וריבוי החקירה בכבודם טוב מאכילת הדבש. וכן אמר דוד ע"ה (תהלים טו, ד) ואת יראי ה' יכבד, הזוהר לחקור כבוד הצדיק ולספר בכבוד יראי ה' ולכבד אותם, והמדה הזאת שם אותה בכלל מדות החסידים, העולים במעלות העליונות השוכנים בהר קדשו, והוא שאמר (שם טו, א) - ד' מי יגור באהלך מי ישכון בהר קדשך הולך תמים וגו' נבזה בעיניו נמאס ואת יראי ה' יכבד:

הקדמה

הנושא כאן הוא כיצד זוכים לטהרת המחשבה ואע"פ שרבנו מדבר על טהרת המחשבה כדי לעלות בעולמות המחשבה (ולטייל בפרד"ס) שהיא מדרגת צדיקים גדולים מאד, וגם אצל צדיקים גדולים יש בזה מדרגות הרבה. אבל באמת טהרת המחשבה צריך גם כל אדם כדי להתפלל תפלת שמונה עשרה בכוונה וגם ק"ש וברכותיה ופסוקי דזמרא, ולווי שנזכה לאשר יצר וברכת התורה בכוונה באמת בלי פניות, וכלשון רבנו בתורה קיב והמשפיל המבין יש לו להתפלל כל ימיו, שיזכה פעם אָחַד פֶּל יְמֵי חַיָּו, לְדַבֵּר דְּבַר אָחַד שֶׁל אָמַת לְפָנֵי ה' כְּרָאוּי.

המציאות היא שכמעט כולם נמשכת מחשבתם אל הנגלה ואפילו כשמדברים עם הקב"ה המחשבה עב"פ בחלקה פונה ממנו ית' אל הנגלה והמפתה. לכן טהרת המחשבה היא יסוד כל עבודת ה' וכ"ש כדי לזכות לדחילו ורחימו בכוונה וחיות דקדושה.

העצה העיקרית שאותה נותן רבנו לטהר את המחשבה היא לספר ספורי מעשיות מצדיקים אמיתיים, אלא שבחוש רואים שאפשר לספר ולשמוע את כל שבחי הבעש"ט ועוד הרבה ספורי נפלאות על צדיקים גדולים ולהישאר עם פניות ובלבולים בתפלה. והסיבה לכך היא שתמיד הספורים על הצלחות מדומות בענייני עולם הזה הם רבות יותר ומפתות יותר. (אע"פ שרבנו מדבר משקרנים שמתחפשים לצדיקים ועושים מופתים ע"י תחבולות כמו הצדיקים האמיתיים, נראה להרחיב זאת עוד הרבה גם לבעלי כוחות בכל מיני חכמות חיצוניות ואפילו טייס וגבור מלחמה מושך את הלב להתפעל ממנו יותר מספורי צדיקים אמיתיים, מרוב העכירות הלב שיש לנו, כי בפשטות רבנו מדבר כאן לצדיקים שליבם בוער לה' ורק השקרנים מטעים אותם, אבל באמת העצות של רבנו הן עד ביאת משיח שההסתרה ועכירות והגסות יתגברו מאד.)

על כן אומר רבנו שיש ג' תנאים להצלחת העצה הזו, הראשון והעיקרי בו מאריך רבנו בחצי מהתורה, שכשמספר צריך לדעת להבדיל בין אור וחושך וזה ע"י שמתדמה להקב"ה, ויודע שהכל רק בהשגחה. אע"פ שמבאר קצת עפ"י המדרש שאור הם מעשי הצדיקים וחושך הם מעשי הרשעים, עדיין עצה זו נשמעת כמו קוד סתום, עד שנדמה שנפל פיתא בבירא, והעצה זו אינה מעשית כלל.

אבל כשנפרק קצת את הקוד נראה בו איזה מהלך, ונ"ל שהכוונה להכתוב בתחילת מעשה בראשית ויבדל אלקים בין האור ובין החושך, וראה שם פרש"י ושפתי חכמים שקשה מה שייך הבדלה בין שני דברים שלא מתערבים כלל, שהרי חושך הוא העדר אור, וקצת מן האור מגרש הרבה מן החושך, ואין תערובת כלל. לכן פרש"י שכוונת הכתוב להבדלה בין מעשי הצדיקים למעשי הרשעים, וכיון שכתב זאת בלשון הבדלה בין אור לחושך נראה מבואר שההתדמות אליו ית' בהבדלה בין אור לחושך, הכוונה להבדיל בין מעשי הצדיקים למעשי הרשעים, ומוכרח שהכוונה להבדלה גמורה שכל כך ברור לי ההבדל ביניהם, כמו ההבדל בין אור לחושך, דהיינו אע"פ שכלפי חוץ אין שום הבדל בין צדיק הפורח באויר לרשע הפורח באויר או צדיק שמרפא חולה לדוקטור שמרפא חולה, ששניהם הם מעל היכולת והבנה שלי, אני מחשיב את כוחם של כל בעלי הכוחות למיניהם כחושך והעדר אור, ביחס לכח התפלה של הצדיקים. נמצא שכל ההבדלה היא מצד האמונה בצדיקים והכפירה בחשיבות כח הרשע, דהיינו שלא חשוב אצלי אפילו טיפה שום כח בעולם, לבד מכח התפלה, ובצדיק מצד כוחו הגדול בתפלה וכמחז"ל (ב"ב קטז). כל מי שיש לו חולה בביתו ילך אצל חכם ויבקש עליו רחמים. עד שנחשב אצלו מעשיהם כחושך גמור.

וכשמספרים סיפורי צדיקים בדעת ואמונה כזו, אזי ההתפעלות מהסיפור היא לא מהחיצוניות שלו, שזה נמצא גם אצל רשעים, דהיינו הצמצום שבו, אלא מהפנימיות מהדביקות של הצדיק בהקב"ה שע"ז זכה לצאת מטבעיות ולזכות להשגחה שלימה, ואז הסיפור גורם לשומע לטהרת המחשבה מכל פניה ממנו ית'. כי עיקר הפניות הן מה שנותן איזה חשיבות ואפילו מעט לאיזה מציאות בעולם לבד ממנו, אבל כשכל כך ברור בשכל הנקנה עד כמה הכל הבל לבד ממנו ית', אין לו שום סיבה לאיזה פנית המחשבה ממנו ית'.

ונראה כוונת רבנו במה שמתנה את ספור המעשיות בידיעה להבדיל בין אור לחושך, שרומז בזה גם להזהרתו המפורסמת ממפורסמים של שקר, שהרבה פעמים עושים מופתים אע"פ שהם לא בני תורה ואפילו אם הם למדנים אבל לא בעלי תפלה כל כך כפי הראוי כדי לזכות להשגחה שלימה, שיזכו שהמופתים שעושים יהיו ראויים להיות מחשבה לטהר אותה. וכל שכן שלא להתבטל אליהם, אלא לכבדם בלבד.

עוד עיקר המפסיד את טהרת הלב היא היצה"ר לדעת העתיד דהיינו דאגת המחר ופרנסה שהיא חסרון תמידי לחסרי האמונה וכן רפואה, וכבוד, וממנו גם החן של שקר שהם כל מיני פניות ממנו ית', ואפילו כשיצא מכל זה עדיין אם מתפלל בעינים פתוחות נמשכת כוונתו אל מה שנגד עיניו, ועל כן א"א לזכות לטהרת המחשבה עד שיוכך עצמו ויצא לגמרי מטבעיות עד שיוכח לאמונה ובטחון שכל הסתכלות ותקוות רק אל ה' ית' לבד (כמבואר בתורה עו) עד שיהיה ראוי להשגחת ה', ולכן א"י היא סגולה לזה ביותר, כי שם ההשגחה על ידי הקב"ה בעצמו תמיד בלא שליחים.

התנאי השני לסיפור מעשיות צדיקים הוא שיוהר מהצמצום שיש בכל מעשה של צדיק ונראה לי כוונתו לחיצוניות של הסיפור שכמותו יש גם אצל רשע, וממילא מצד החיצוניות של הסיפור אין שום מעלה לצדיק על הרשע, ועל כן מוכרח שעיקר הדגש בסיפור צריך להיות הפנימיות, דהיינו היציאה של הצדיק מטבעיות עד שזכה להשגחה שלימה. דהיינו שהוא כל כך בדביקות עם הקב"ה פנים בפנים וממליך אותו ית' בכל כך שלימות עד שיכול שהקב"ה ישגיח עליו תמיד ולא יעורר שום דין ע"י איזה פניה ממנו ית' ח"ו.

התנאי השלישי לסיפור מעשיות צדיקים הוא שיספר דווקא מצדיק שהוא גבוה ממנו שע"ז אפשר שהמעשה ממנו יהיה אצלו בבחי' מחשבה ואזי יטהר מחשבתו.

רבנו מזכיר כאן שתי מעשיות מצדיקים ונראה לבד ממה שמביא אותם כראייה למה שמביא, שרמו כאן גם לשתי דוגמאות של סיפור מעשי צדיקים, אחד שמלך ישראל מבקש מגחזי שיספר לו מעשה ניסים גדולים של אלישע הנביא ולא הואיל להם לטהרת המחשבה כי כנראה לא ידעו להבדיל בין אור לחושך. והשני הקב"ה מספר למשה רבנו על מעשיו של רבי עקיבא וצווה לו לשתוק כדי להעלות את המעשה למחשבה וע"ז יזכה לטהרת המחשבה ומסתמא כן זכה כי בוודאי ידע להבדיל בין אור לחושך.

לחדד יותר את אופן סיפור מעשי הצדיקים נראה להביא את דבריו הבעש"ט שאמר שהעוסק בזה כעוסק במעשה מרכבה. מי שקצת בקי בחז"ל מה שאמרו על מעשה מרכבה שהוא סוד מסודות התורה הנעלמים ביותר¹ שלא מלמדים אותו אלא לצדיקים גדולים וגם להם ראשי פרקים כדי שרק צדיקים גדולים שבכוחם להבין דבר מתוך דבר יזכו להבין², משתומם כיצד יתכן להשוות מעשה מרכבה לספורי צדיקים שכל ילד יכול לספר. אבל מוכרחים לומר שכוונת הבעש"ט למבואר כאן, שבאמת לספר ספורי צדיקים כראוי היא עבודה קשה של צדיקים, ומה שכינה זאת מעשה מרכבה, כי גם מעשה מרכבה צריך לדעת ללמוד שלא להיתפס לחיצוניות אלא רק בכוונה שע"ז נהיה בעצמינו מרכבה למדותיו ית'³ וזוכה לדביקות נפלאה בו ית', ועל כן כל כך הזהירו שלא ללמד למי שלא ראוי מצד מדותיו שאינן שלימות. ובאמת גם לימוד גמרא לישימה במדרגת הצדיקים היא כך כדי להעשות מרכבה למדותיו ית', וכמו שכתב המגיד ממעזריטש ביושר דברי אמת אות ט'⁴ שרק זה נקרא לימוד לישימה, ומי שלא לומד כך דומה לימודו לניאוף, כי נהנה מהתורה כמו מאשה

³ סוכה דף כח. אמרו עליו על רבן יוחנן בן זכאי שלא הניח מקרא ומשנה גמרא הלכות ואגדות דקדוקי תורה ודקדוקי סופרים קלים וחמורים וגזרות שוות תקופות וגימטריאות שיחת מלאכי השרת ושיחת שדים ושיחת דקלים משלות כובסין משלות שועלים דבר גדול ודבר קטן דבר גדול מעשה מרכבה דבר קטן הויות דאביי ורבא.

ריטב"א – מעשה מרכבה. פי' מרכבה העליונה הקדושה שלא נסתכלו בה נביאים מעולם וסודה ידוע לבעלי האמת:

בן יהוידע – נראה לי בס"ד מעשה מרכבה הוא ענין היחודים הנמצא מהם בשער רוח הקודש לרבינו האר"י ז"ל וקרי להו מעשה מרכבה שמרכיב הספירות והשמות והעולמות זה בזה בכונתו, והם דבר יקר מאד. ואמר רבינו האר"י ז"ל למורנו הרב חיים ויטל ז"ל דענין היחודים הוא גדול יותר מלימוד הסודות כנזכר בשער רוח הקודש, ולהיות כי ענין לימוד זה הוא בסוד עולם האצילות שהוא הגדול לכך קרי ליה דבר גדול, אך הויות דאביי ורבא הם הקושיות והתירושים בפלפולים ואלו הם בסוד העשיה דידוע מה שכתב רבינו האר"י ז"ל דקושיות ותירושים הם משברים הקליפות שבעשיה ולהיות כי תיקון שלהם בעשיה ששם עיקר הקליפות לכך קרי להו דבר קטן כי העשיה הוא קטן שבארבע עולמות:

³ חגיגה דף יג. יוסף הוה גמיר מעשה המרכבה סבי דפומבדיתא הוו תנו במעשה בראשית אמרו ליה ליגמור לן מר מעשה מרכבה אמר להו אגמרון לי מעשה בראשית בתר דאגמרון אמרו ליה ליגמרון מר במעשה מרכבה אמר להו תנינא בהו דבש וחלב תחת לשונך דברים המתוקין מדבש וחלב יהו תחת לשונך רבי אבהו אמר מהכא כבשים ללבושך דברים שהן כבשונו של עולם יהיו תחת לבושך אמרו ליה תנינן בהו עד (יחזקאל ב' א) "ויאמר אלי בן אדם" אמר להו הן הן מעשה המרכבה. מיתניבי עד היכן מעשה המרכבה רבי אומר עד "ארא" בתרא (יחזקאל א' כו). רבי יצחק אומר עד החשמל עד ארא מגמרינן מכאן ואילך מסרינן ראשי פרקים. איכא דאמרי עד ארא מסרינן ראשי פרקים מכאן ואילך אם הוא חכם מבין מדעתו אין אי לא לא.

⁴ **יושר דברי אמת** בסוף לקוטים יקרים למגיד ממעזריטש אות ח' – ועיקר התורה לשמה היא לבוא להתדבק במי שנעלם בה כנ"ל להיות מרכבה אליו. וזה שאמרו רז"ל (סוכה כ"ח ע"א) דבר גדול ודבר קטן, דבר גדול מעשה מרכבה, ודבר קטן הויות דאביי ורבא, וח"ו שיקראו חכמים להויות דאביי ורבא דבר קטן, כי זה עיקר תורתנו הנאמרה בסיני מפי הבורא ית"ש, ואף גם שקראו למעשה מרכבה דבר גדול, כי הלא בזמנינו רובם כמעט כולם בקיאים בכתבי האר"י ז"ל, שגילה כל עניני מעשה מרכבה. **אלא** באמת הן תורה הנגלה הן תורה הנסתרת הכל סוג אחד, כי הכל הולך אחר כוונת האדם בה, אם כוונת האדם בה לידע עניניה, אינו זוכה לשום דבר, כמו שכתוב בראשית הכמה (שער האהבה סוף פרק ח') שעליו נאמר (ישעיה מ' ו) וכל חסדו כציץ השדה, אבל אם כוונתו שחושק לדבק בהש"ת להיות מרכבה לו, ואין לזה דרך כי אם על ידי התורה והמצות, אזי הן על ידי תורה הנגלית הן על ידי תורה הנסתרת ידבק את עצמו, רק שעל ידי הנסתרת יזכה לדביקות נפלא יותר. וזה לדעתי כוונתם דבר קטן הויות דאביי ורבא, ר"ל השכל שיש בפלפול הגמרא שהוא הויות וקושיות דאביי ורבא לחודי הוא דבר קטן, ר"ל מי שלומד בשביל שכל זה שיש לו תענוג מזה, הוא קטן וכאין הוא, ואינו נוגע להש"ת, רק כמו שחושקים לדבר חכמה אחרת, אבל מי שחושק להיות מרכבה להש"ת על ידי התורה הוא דבר גדול, וזהו דבר גדול מעשה מרכבה, ר"ל לעשות עצמו מרכבה להש"ת על ידי התורה.

⁵ **יושר דברי אמת** אות ט' – כי אפשר לאהוב התורה מחמת התענוג שיש לו למי שלומד החכמה ורגיל בה תמיד ומשתעשע ביופיה, וזה דומה לתענוג איש מאשה יפה, והיא תלוי בדבר בטל, אבל אמייתת אהבת החכמה צריך להיות מחמת שהוא הבל הפה מהש"ת ב"ה וב"ש, והוא עצם מעצמיו, כמו שכתוב (משלי ב' ו) כי ה' ית' חכמה מפיו דעת ותבונה, ואנחנו בניו הנאצלים מרצונו ית"ש, ונמצא אנחנו אחים לרצונו ולחכמה, ואי אפשר להפרד ממנה, ולזה האהבה צריך ללמוד.

עיי"ש. עוד מבאר שם אות כב' שאין דמיון כלל בין מי שתמיד חושב בה' ית', למי שרק לפעמים חושב בה' ית'. ונ"ל שלזה התכוון רבנו במה שאמר שכדי להתדמות אליו ית' בהבדלה בין אור לחושך, צריך לזכות להשגחה, כי השגחה היא שהקב"ה כל הזמן משגיח על האדם, אבל זה בתנאי שהאדם כל הזמן חושב בו ופונה אליו, כי אפילו היסח הדעת לרגע, מיד גם ה' ית' פונה ממנו כדי לא לדון אותו כחוטא בפני המלך, לכן מיד נעשים אחור באחור, כמבואר בתורה קט.

בסוף התורה מוסיף רבנו עניין המובא בילקוט ראובני ובספרי קבלה ש"השקיפה ממעון קדשך" ראשי תיבות הק"ם שהוא שם שעל ידו ממליכים מלכים וצ"ע מה הקשר לתורה זו שלנו. ונראה לבאר כוונתו שאחרי שקיימנו מצוות ביעור מעשרות דהיינו מצוות מתנות עניים אנו מבקשים עשינו מה שגזרתה עלינו עשה אתה מה שהבטחתנו, השקיפה עלינו ממעון קדשך דהיינו בחי' מלוך עלינו מהרה אתה ה' לבדך בהנהגת השגחה, דהיינו כיון שאנו קיימנו מצוותך של נתינה לעניים, והמלכנו אותך, עשה אתה כנגדנו ומלוך עלינו. כי מבואר בספרים שהשקיפה ממעון קדשך ר"ת הק"ם והשם הזה על ידו ממליכים מלכים, על כן בפסוק זה דייקא אנו מבקשים שהקב"ה יחזור וימלוך עלינו, ודייקא ע"י שאנו המלכנו אותו וגם התנהגנו במנהג מלך שדרכו רק ליתן ולא לקחת (כמבואר בנדרים כד). דהיינו מתנות עניים. ושם זה הוא הצירוף השש עשרה מתוך ע"ב צרופים של ג' אותיות שיש בשם ע"ב הקדוש. שהוא ג' פסוקים בפרשת בשלח (שמות יד יט כ כא) ו/ שבכל אחד מהם יש ע"ב אותיות, וכשכותבים אותם זה תחת זה ואת האמצעי מסופו לתחילתו יוצאים ע"ב צרופים של ג' אותיות והו', ילי, סיט, עלם וכו' (מדרש לקח טוב) ו/ (ראה טבלה של כל הצרופים בסוף התורה). וכל צירוף יש לו כח אחר למי שיודע לכוון בו עם הניקוד השייך לו, מהמפורסמות הם הצירוף השמיני כה"ת שבו הרג משה את המצרי כמ"ש (שמות ב' יג) למה תכה רעך. והצירוף העשירי אל"ד נזכר בסוף תורה ה' ורמוזו בתחילת תפלת עמידה אתה גבור לעולם אדנ"י. והצירוף המ"ד יל"ה שבו ריפא רבי חנינא את רבי יוחנן ע"י שאמר לו הב לי ירך ר"ת יל"ה ואוקמיה (בברכות ה: וכמבואר בשער מאמרי רז"ל ריש מסכת ברכות). וראה רש"י סוכה מה. לשון רבי יהודה במשנה אני והו הושיענא הם הצירוף לו והצירוף א' ומד. ובסוף התורה שלנו נזכר הצירוף השש עשרה הק"ם, שעל ידו ממליכים מלכים. וכאמור נרמזו בפסוק השקיפה ממעון קדשך שבו אנו מבקשים מהקב"ה שימלוך עלינו בהשגחה שלימה מאחר שהמלכנו אותו בקיום מצוות נתינת מתנות עניים.

קושיות

- א. צ"ע מדוע לדעת להבדיל בין אור לחושך היא התדמות להקב"ה? ומדוע להתדמות לו זה ע"י השגחה? מבואר לעיל ולקמן
- ב. צ"ע כיון שהצדיק האמת בכוונה מסתיר עצמו ונדמה לעולם לטועה ושידברו עליו רעות א"כ איך מותר לספר מעשיו הרי גורם לרוב השומעים להתעורר ולדבר עליו רע. באמת צריך להיזהר ועוד יש גם הרבה צדיקים שלא כל כך נסתרים, ועוד שכוונת רבנו לאו דווקא שמספר לאחרים אלא גם לאדם שמספר לעצמו ובוזא אין חשש כלל.

¹ יושר דברי אמת אות כב – והפרש גדול בין מי שחושב בהש"ת לפעמים, ובין מי שחושב בו תמיד, הוא כרחוק מזרח ממערב, ואי אפשר לפרש ההפרש, כי דבר זה תלוי באבנתא דלבא. וזה נקרא חכמת הנסתר, ששמעתי מפה קדוש מו"ה מנחם מענדל (מפרעמישלאן) ז"ל שנסתר נקרא דבר שאין אדם יכול להבינו לחבירו, כמו הטעם של המאכל אי אפשר לספר לאדם שלא טעם טעם זה מעולם ואי אפשר לפרש לו בדיבור איך ומה, ונקרא זה דבר סתר, כך ענין אהבת הבורא ויראתו ית"ש אי אפשר לפרש לחבירו איך היא האהבה בלב, וזה נקרא נסתר. אבל מה שהם קוראים נסתר חכמת הקבלה, האיק הוא נסתר, הלא כל מי שרוצה ללמוד הספר לפניו, ואם אינו מבין הוא עם הארץ, ולפני איש כזה גמרא ותוספות גם כן נקרא נסתר, אלא ענין הנסתרות שבכל הזהר וכתבי האריז"ל הכל בנויים על פי דביקות הבורא, למי שזוכה להדבק ולהיות צופה במרכבה עליונה, כמו האר"י ולה"ה דהוי נהירין ליה שבילין דרקייע, והיה מהלך בהם תמיד בעיני שכלו, כמו הארבעה חכמים שנכנסו בפרד"ם, כמבואר בתוספות במסכת חגיגה (י"ד ע"ב ד"ה נכנסו לפרדס) ובהגהות מיימוני (הלכות יסודי התורה סוף פרק ד') עיין שם.

² שמות פרק יד (יט) ויסע מלאך האלהים והלך לפני מחנה ישראל וילך מאחריהם ויסע עמוד הענן מפניהם ויעמד מאחריהם:

(כ) ויבא בין מחנה מצרים ובין מחנה ישראל ויהי הענן והחשך ויבא את הלילה ולא קרב זה אל זה כל הלילה:

(כא) ויט משה את ידו על הים וילך ידוד את הים ברוח קדים עזה כל הלילה וישם את הים לחרבה ויפקעו המים:

חזקוני פסוק כא – ויסע, ויבא, ויט. – כל אחד משלשה פסוקים אלו יש בו ע"ב אותיות ומהם יוצא שם בן ע"ב אותיות כמו שפרש"י בסוכה בפרק לולב וערבה. ובו קרע משה את הים ולפי שמתחלה הזכירו משה על המים לפיכך בהושענות בחג שבו אנו נדונים על המים אנו מזכירים ממנו שתי תיבות הראשונות לשני חצאין ונראה כאילו הזכרנוהו כולו והם אנ"י וה"ו שהאחד תיבה ראשונה והאחרת תיבת שלשים ושבעה.

³ פסיקתא זוטרתיא (לקח טוב) שמות (פרשת בשלח) פרק יד פסוק כא – כב – דע כי אלו שלשה פסוקים ויסע מלאך האלהים (פסוק יט), ויבא בין מחנה מצרים, ויט משה את ידו, כל אחד ואחד יש בו שבעים ושתיים אותיות, כנגד שבעים ושתיים שמות, ומהם אתה מוצא שם המפורש, אות מן הראשון, ואת מן האמצעי, ואת מן האחרון, פסוק האמצעי שהוא ויבא בין מחנה מצרים, אותו אתה לוקח למפרע מסופו לתחלתו, והשנים הראשון והאחרון, ויסע, ויט, תקח אותיותיו מן תחלתו לסופו, ו' מן ויסע, ה' מן הלילה, ו' מן ויט, והוא שם וה"ו, וכן כל שלשתן, ותמצא זה השם בספר הישר, והוא נקרא וה"ו יל"י טי"ט על"ם וכו':

ג. מי שיודע להבדיל בין אור לחושך יודע ההבדל וההפרש בין מעשיות של צדיקי למעשיות שלרשעים. כך לשון התורה. אבל בלקוטי עצות א"י יז כתב מוהרנ"ת שיודע להבדיל בין אור לחושך כי יודע להבחין בין מעשיות של צדיקי אמת להפך. נראה שמוהרנ"ת שינה בתרתי אחד שתחילה יודע להבדיל בין המעשיות וע"ז בין אור לחושך. ועוד שבתורה כתב שיודע ההפרש ביניהם ומוהרנ"ת כתב שיודע להבחין ביניהם, לשון מוהרנ"ת לדעת להבחין בין אור לחושך משמע קצת לדעת להכיר מי שקרן ומי צדיק אמת, וזה קשה מאד שהרי יש צדיקים שהם בוודאי צדיקי אמת ואפשר לספר רק מהם. וגם מוהרנ"ת בעצמו שם צדיק אות פט כתב להבדיל. לכן נראה מוכרח כנ"ל שגם כשמספר מצדיק אמת ההתפעלות ממנו היא רק עד כמה שאין לו התפעלות ממעשי השקרנים, כי יודע שההבדל ביניהם כהבדל בין אור לחושך.

ד. פנחס פרח באויר צ"ע כי המעשה מבואר בוזהר ושם צליה פרח ולא פנחס. אבל באמת בתרגום מבואר שגם פנחס פרח באויר. וצ"ע למה נקט דוגמא זו דייקא מאחר שאינה מעשה טוב שאפשר ללמוד ממנו אלא צורך השעה היה. נראה ממה שהקדים שצריך לדעת להבדיל בין אור לחושך שלא המעשה מטהר אלא כשמעיין בו כיצד זכה לזה, שם טמון האור, וההבדל בין אור לחושך. ועוד צ"ע שאומר שההבדל שזה מסט"א כישוף או תחבולה וזה מסטרא דקדושה ע"י תפילה, ואילו פנחס ע"י הציץ או ע"י שם קדוש או ע"י צליה משבט דן כמבואר במדרש ובוזהר ח"ג דף קצד. וצ"ל שבוודאי אם פנחס לא היה צדיק עצום שזיכך עצמו מאד לא היו משבחים אותו על כך, כי גם קבלה מעשית מי שמתמש בה כתחבולה זו עבירה גדולה ונענש על זה. כמבואר בשערי קדושה למהר"ח ח"ג שער ו'.

ה. גם מי שמאמין ההבדל ביניהם. צ"ע הרי בוודאי כל אחד מאמין שיש הבדל עצום בין רע לטוב אלא שלא יודע להכיר מה טוב ומה רע ומחליף בין לטוב לרע. עיקר הכוונה להאמין שאין יחס כלל בין מעשה של צדיק למעשה של רשע גם כששניהם עושים אותו דבר בדיוק, זה לא גורע כלום מגודל המעשה של הצדיק, וכאן הקושי להאמין כשנדמה שכיון שגם הרשע עושה אותו דבר כבר לא מתפעלים כל כך מהצדיק וזו טעות גדולה מאד כי כישוף הוא טומאה ומכחיש פמליא של מעלה, והיא חכמה שאפשר ללמוד, ואילו מעשה של צדיק היא עבודה של שנים לזכך עצמו ולהתגבר על יצרו ע"י תורה ומצוות במסירות נפש עד שיוצא מטבעו וזוכה להשגחה למעלה מהטבע.

ו. צ"ע מדוע רבנו מדבר על כיצד לספר מעשה מצדיק ולא כיצד לשמוע מעשה של צדיק, נ"ל אע"פ שצדיק ההתפעלות היא ע"י שמיעת הסיפור אבל אם המספר לא מבדיל כראוי בין אור לחושך לא יכול להביא את השומע להתפעלות נכונה מהסיפור.

ז. צ"ע מה הקשר שלנו לעניין השתיקה שמדבר עליה רבנו הרי אנו לא במדרגה של עלייה בעולמות? עיין לקמן מה שבארנו בזה שהצדיק הוא בחי' מעשה מרכבה, מרכבה למדותיו ית', וכשמספרים ממנו יש סכנה של הגשמה ומתעוררות קושיות על הנהגת הקב"ה עמו, וצריך להיזהר לא לנסות להבין, אלא להשאיר את הצדיק, לא מובן דהיינו בבחי' חכמה שבה הכל כלול ועקוד כאחד, כי השגתו והשגת ההנהגה עמו, היא רק עד כמה שאני משיג שאני לא משיג, כמ"ש אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני (כמבואר בתורה פג תנינא)

ח. צ"ע מה הקשר בין שם קמה שעל ידו ממליכים מלכים לטהרת המחשבה ע"י ספורי צדיקים, ואולי כיון שהמכוון כאן הוא עלית העולמות ע"י המחשבה ויש בזה הרבה מקטרגים צריך לזה להיות בחי' מלך פורץ לו דרך. ראה לעיל בהקדמה ובסוף התורה מה שבארנו

עד כאן ההקדמה

תורה רלד [ט]

דע שסיפורי מעשיות מצדיקים, היינו ממה שאירע להם [י], הוא דבר גדול מאד [יא]/יב,

^א לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו

^ב בעניין שבה הצדיק עיין תורה כט את ב' ועיין ערכין טו. שאסור לספר שבה שטא יבא לגנות וכן בב"ב קסד ע"ש כלך מלש"ה ועיין מגילה כה: מאן דשפיר שומעניה שרי לשבוחי ולא חיישין שיבוא לדידי גנותו. ועיין חת"ס ח"ו לקוטים סימן נט להלק בין מילי דעלטא למילי דצדקות.

^ג עיין שיחות הר"ן סימן קלח, ועיין לקמן תורה רמח, וברבינו בחיי בהקדמה לפרשת וישלח. ועיין שבחי הבעש"ט (מהר"ו תשכ"א דף קלג) שהוא כעוסק במעשה מרכבה. ועיין בעש"ט עה"ט פ' וירא את ט'

^ד תורה רמח דע שספורי מעשיות מצדיקים, הוא דבר גדול מאד, כי על ידי ספורים מצדיקים נתעורר ונתלהב הלב בהתעוררות גדול להשם יתברך בחשק נמרץ מאד, כי הרשימו שעשה אותו הצדיק שמשפין ממנו, על ידי עבודתו את השם יתברך, זאת הרשימו נתעוררת בעת שמשפין מהצדיק, והיא מעוררת להשם יתברך בהתעוררות גדול: עכ"ל.

^ה צ"ע כי מבואר במקום אחר שהזכרת שמות צדיקים מעורר את הרשימו של מעשיהם וא"כ מה התועלת יותר בספור מעשיהם הלא עדיף להזכיר עוד שם של צדיק. ונראה שבתורה זו קיצר מאד וסמך על דבריו בתורה שלנו שבאמת יש הבדל עצום בין הזכרת השם לספור המעשה ומה שמתכוון כאן הוא למבואר אצלינו אלא שמוסיף שע"י סיפור מעשיהם מעורר חזק יותר את רושם מעשיהם שמועיל עוד יותר לזכות לדביקות ע"י ספור מעשיהם.

ועי"ז נטהר מחשבתו ואזי יכול לעשות עלית עולמות במחשבתו. אבל יש לזה כמה תנאים א – שידע להבדיל בין מעשה שהוא אור למעשה שהוא חושך. ב – שיספר מצדיק גדול ממנו, כדי שיהיה המעשה שלו במדרגת מחשבה אצלו ויטהר מחשבתו. ג – ולדעת איך לספר ולהזהר מהצמצום שיש בעצם גשמיית המעשה **אבל אי אפשר לספר מעשיות של צדיקים, כ"א מי שיכול להדמות עצמו להש"י, דהיינו שיכול להבדיל¹⁷ בין אור וחושך כמו הש"י [י"ד/ט"ו] כביכול¹⁸.** נראה הכוונה כיון שכתוב בתורה "ויבדל אלקים בין האור ובין החושך", וא"א לפרש את הכתוב כפשוטו, כי בוודאי מעיקרא היו נבדלים שהרי חושך הוא העדר אור, כמבואר בפרש"י שעל כן פירש שהכוונה להבדלה בין מעשי צדיקים למעשי רשעים, והקב"ה כינה זאת בתורה הבדל בין אור לחושך. נמצא מי שכל כך ברור לו שההבדל בין מעשי הצדיקים למעשי הרשעים הוא כמו ההבדל בין אור והעדר אור דהיינו חושך, הוא דומה להקב"ה שגם הוא יכול לכנות את ההבדל בין מעשי הצדיקים למעשי הרשעים הבדל בין אור לחושך. ורק הוא יכול לספר מעשיות מצדיקים, **כי כנגד כל מעשה של צדיק יש כנגדו רע, דהיינו שיש כנגדו מעשיות של רשעים, שגם להם אירע כיוצא בזה¹⁹,**

עייין לק"ה נטילת ידים לסעודה הלכה ד אות ו' – ועל כן על ידי שמזכירין שמות הצדיקים, על ידי זה מעוררין הרשימו שלהם כמו שקבת רבנו זכרוננו לברכה במקום אחר (סימן רמח לקוטי ח"א) שעל ידי שמספרין מצדיקים נתעורר הרשימו שלהם. ועל כן על ידי הזכרת שמותם נתעורר כח הרשימו שלהם של מעשיהם הטובים. ועקר כח מעשיהם הטובים של הצדיקים הוא שעל ידי מעשיהם הטובים זכו לבהינת רוח הקדש. והמשיכו על ידי זה אמונת חדוש העולם כ"ל. ועל כן על ידי הזכרת שמותם בוודאי יכולים להביא שנוי במעשה בראשית. דהיינו לשנות הטבע (כמבואר בספר המדות צדיק ח"ב אות כ.). פי על ידי הזכרת שמותם של הצדיקים נתעורר כח הרוח הקדש שלהם ונמשך אמונת חדוש העולם בעולם שעל ידי זה נמשך הארה מחדוש העולם שלעתידי שיהיה על ידי זה כ"ל שעל ידי זה יתנהג העולם בבהינת השגחה ונפלאות שלא כדרך הטבע.

¹⁷ מי שיודע להבדיל בין אור לחושך – בלקוטי עצות א"י יז כתב מוהר"ת שיודע להבדיל בין אור לחושך כי יודע להבחין בין מעשיות של צדיקי אמת לההפך. לשון מוהר"ת לדעת להבחין בין אור לחושך משמע קצת לדעת להכיר מי שקרן ומי צדיק אמת, וזה קשה מאד שהרי יש צדיקים שהם בוודאי צדיקי אמת ואפשר לספר רק מהם. וגם מוהר"ת בעצמו שם צדיק אמת פט כתב להבדיל. לכן נראה מוכרח כנ"ל שגם כשמספר מצדיק אמת ההתפעלות ממנו היא רק עד כמה שאין לו התפעלות ממעשי השקרנים, כי יודע שההבדל ביניהם כהבדל בין אור לחושך.

¹⁸ בראשית א' ד' ויבדל אלקים בין האור ובין החושך

¹⁹ בראשית פרק א (א) בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ: (ב) והארץ היתה תהו ובהו וחשך על פני תהום ורוח אלהים מרחפת על פני המים: (ג) ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור: (ד) וירא אלהים את האור כי טוב ויבדל אלהים בין האור ובין החשך: (ה) ויקרא אלהים לאור יום ולחשך קרא לילה ויהי ערב ויהי בקר יום אחד:

רש"י (ד) וירא אלהים את האור כי טוב ויבדל – אף בזה אנו צריכין לדברי אגדה (חגיגה יב) ראהו שאינו כדאי להשתמש בו רשעים והבדילו לצדיקים לעתיד לבא.

שפתי חכמים בשם נחלת יעקב – לפי פשוטו של מקרא משמע דבתחילה היו מעורבין יחד, דלשון הבדלה שייך בדבר המעורב יחד, וזה אי אפשר כיון שיש אור אין חושך, דאור וחושך אינם אלא קנין והעדר, ואי אפשר חיבורם יחד בעת מן העתים.

¹⁸ צ"ע מדוע לדעת להבדיל בין אור לחושך היא התדמות להקב"ה? וראה לעיל שקשה כיון שחושך הוא העדר אור כיצד יתכן שהיו מעורבין והיה צריך להבדילם, לכן פרש"י שמדובר באור הגנוז שכוין שאינו ראוי לרשעים הבדילו לצדיקים.

¹⁹ לק"ה ברכת השחר הלכה ה' אות ועו) אכל את זה לעמת זה עשה אלקים (קהלת ז, יד). ונתן כח גם בהסטרטא אחרת שתוכל להתעקם בקוף בפני אדם, עד שיש כח גם להחרטמים והמכשפים שיעשו כמעשה הצדיקים – לפעל פעלות על-ידי שמות השמא"ה, כמפרש בתורה לענין המופתים הנוראים שעשה משה רבנו: "ויעשו גם החרטמים בלהטיהם כן" (שמות ז, יא). אבל בוודאי אמתת הקדשה – ידה על העליונה, ולעולם גברה יד משה עליהם, כמו שכתוב (שם פסוק יב): "ויבלע משה אהרן את מטתם", עד שבכמה אותות לא יכלו החרטמים להוציא, עד שהכרחו להודות ולומר "אצבע אלקים היא" (שם ח, טו). ואם אף-על-פי-כן החזיק לב פרעה, אבל בסוף הכרח להודות ולומר: "ה' הצדיק" (שם ט, כז) ולשלחם בעצמו, ואחר-כך נתחרט ורדף אחריהם עד הים, ושם הראה ה' את ידו הגדולה ובקע את הים לפני בני ישראל, ופרעה סבר שגם הוא יעבר הים ורדף אחריהם לתוף הים, "וישב ה' עליהם את מי הים וכו' (שם טו).

והנה מכל המעשיות הנוראות האלו וכאלו, ומכל מה שמבאר בספרי קדש מזה, אנו רואין גדל כח הבחירה שנתן השם יתברך להאדם בזה העולם המעשה, ועקר הבחירה על-ידי שהעלים רצונו כ"ל, ואינו מגלה סודו כי אם לעבדיו הנביאים הרודפים ומתנגעים להשיג רצונו וכ"ל, ואלו הנביאים והצדיקים אמתיים מגלים רצונו על-ידי תפלתם הקדושה, שעל-ידי-זה הם עושים מופתים ואותות נוראות בעולם, והעקר הוא משה רבנו, שהוא רבן של כל הנביאים, שעשה אותות ומופתים נוראים בעולם, אשר לא נשמעו ולא נראו בכל הארץ, כמו שכתוב (דברים ד, לב): "הנהייה כדבר הגדול הזה" וכו', וכל מה שעשה הכל היה על-ידי תפלה, כמו שכתוב (שמות טו, כה): "ויצעק אל ה'", וכן באלו שמעו אמרו רבותינו ז"ל (מגלה כו.): "ואלישע כל מה דעביד בתפלה הוא דעביד".

אבל אם כן, כבר היה מתבטל הבחירה, והיה מתבטל כל העולם שנברא רק בשביל הבחירה. ועל-כן כל ימי קיום העולם בהכרח שיהיה בחירה, על-כן בדרך נפלאותיה יתברך נתן כח גם להסטרטא אחרת, שיהיה להם כח לעשות איזה מופתים לפי שעה על-ידי כשפים ושמות הטמאה, והגדול שבהם היה בלעם הרשע, שהיה לו כח בפיו כנגד משה בקדשה, ומשם נמשכין כל הכפירות. רחמנא לצלן.

וכל טענתם של כל הכופרים העובדי עבודת-הזרה שבדורות הראשונים נמשך מזה, כי בוודאי לא היו טפשים גמורים כמו שסוברים ההמון, ובפרט ראשיהם כמו בלק ובלעם וחרטמי מצרים וחקמי בני קדם, רק כל טענתם היה שאמרו שיכולין להמשיך רצונו כמו שרוצה כל אחד, כי זה מבאר בספרים, שהיו אומרים שמעצם גדלתו של הנמצא המחייב – הוא מרמם ומנשא לגמרי מלהנהיג בעצמו כל הנבראים, ועל-ידי-זה באו לידי כסילות דעתם ואולת חכמתם המטעת, שאמרו, שצריכין לעבד את האמצעי וכו', ושברוך זה יוכלו להמשיך רצונו כמו שהם רוצים. וברוך שהאדם רוצה לילך מוליכין אותו (מבות יז). על-כן גדול העצה התעה אותם, והטעם, ונתן בהם כח שיוכלו לעשות פעלות בעבדא ובמלולא, והעקר במלולא, כי הדבור יש לו כח גדול, עד שהיה כח בבלעם שהלך ברכי בני קדם, כמו שאמרו

כגון שמצינו [י"ח/ט] שפינחס עשה דבר גדול שפרח האויר, וכנגד זה יש מעשה של רשע שגם בלעם פרח באויר [כ"א/א], וכן כיוצא בזה.

כי הרע הוא לעומת הטוב, ולהכיר ההפרש ביניהם, הוא רק מי שיכול להבדיל בין אור וחשך, אזי זה יודע גודל ההבדל וההפרש שבין מעשיות של צדיקים למעשיות של רשעים,

כי זה מעשי הצדיקים הוא מסטרא דקדושה על ידי תפילתו, כמ"ש באלישע שملך ישראל ביקש מגיחזי משרתו של אלישע הנביא (מלכים ב' ח/כ"ג) "ספרה נא לי הגדולות אשר עשה אלישע" היינו שעשה הנסים על ידי תפלה כמבואר בגמרא מגילה [כ"ה/כ"ו] שכל הנסים שעשה אלישע עשה רק ע"י

רבותינו ז"ל, וכמו שכתוב (במדבר כג, ז): "מן ארם יבאני בלך מהררי קדם", וכמבאר בזהר הקדוש (חיי שרה קכו; בלק רח. ועוד), עד שהיה לו כח לברך ולקלל את העמים בפיו וכן יתקיים. ועל ידי זה טעו ואמרו שאין לו יתברך רצון כלל, חס ושלום, רק כל אחד יכול להמשיך ולעשות פעולות בפיו פרצונו, ועל ידי זה לא רצו להודות שהשם יתברך בחר בישראל, ורוצה ה' בעמו ורוצה ה' את יראיו וכו' (תהלים קמט, ד; קמו, יא). אף על פי שראו מופתים נוראים פאלה על ידי משה, כי אמרו, הלא גם הם עושים מופתים בפיהם כנגדו, ועל פני אמרו שכל אחד יכול להמשיך הרצון פרצונו כנ"ל. וזה שאמרו: אף אנו באים עליהם באדם שבוהו בפיו, כמו משה שהיה כחו בפיו (במדבר רבה כ, ד). אבל באמת כל מעשיהם תהו, כי כל הגוים באין נגדו, ואין שיעור להבדיל שבין מופתי משה והצדיקים שאחריו ובין מעשה בלעם והחרטמים, כי "אתה מרום לעולם ה'" (תהלים צב, ט), ו"לעולם ידך על העליונה" (רש"י שם), וכמו שמוכח בדבריו ז"ל (בסימן רלד): שנגד כל מעשה של הצדיקים – יש כנגדו מעשיות של רשעים, כי פינחס פרח באויר וגם בלעם פרח באויר וכו', אבל סוף כל סוף נצח פינחס את בלעם והפילו על החרב והרגו וכו'.

^ט תרגום יונתן במדבר לא ח' ליקוט שמעוני שם רמו תשפה ודלא כוהר ח"ג קצד.

^ט **תרגום יונתן** (במדבר לא ח) וית מלכי מדינאי קטלו על קטולי משרייתיהו ית אוי וית רקס וית צור בלק וית חור וית רבע חמשת מלכי מדין וית בלעם בר בעור קטלו בסייפא והוה כיון דחמא בלעם חייבא ית פינחס כהנא רדיף מן בתרוי עבד מלתא דקוסמין ופרח באויר שמיא מן יד אידכר פינחס שמא רבא וקדישא ופרח בתרוי ואחדיה ברישיה ואחתיה שלף סייפא ובעא למקטליה פתח פומיה במילי תחנונין ואמר לפינחס אין תקיים ית נפשי משתבענא לך דכל יומין דאנא קיים לית אנא מלטיט ית עמך עני ואמר ליה הלא אתה הוא לבן ארמאה דבעית למישיציא ית יעקב אבונן ונחתת למצרים בגין למובדא זרעא ומן בתר דנפקו ממצרים גרייתא בהון עמלק רשיעא וכדון איתגרתא איתגרא למילוט יתהון וכיון דחמיתא דלא אהנין עובדך ולא קביל מימרא דיי מינך אמליכת מלכא בישא ית בלק למוקמא ית בנתיה בפרשת אורחתא למטעיא יתהון ונפלו בגין כן מנהון עשרין וארבעא אלפיין בגין כן לית אפשר טוב למקיימא ית נפשך ומן יד שלף סייפיה מן תיקא וקטליה:

ליקוט שמעוני במדבר רמו תשפה – אמר רבי שמואל בר נחמן אמר רבי יונתן כשהלך פינחס למדין הוא וכל חיילותיו שהלכו עמו, כיון שראה בלעם הרשע את פינחס עשה את שתי זרועותיו כשני לוחות אבנים והיה פורח ועולה למעלה מפני שהוא משתמש בשם המפורש. אף פינחס כיון שראה פורח ועולה אף הוא עושה שתי זרועותיו כשני לוחות אבנים והיה פורח ועולה אחריו עד שמצאו עומד ומשתטח לפני כסא הכבוד, מיד נתן עליו פינחס ציץ של הקב"ה ותפשו והורידו והביאו לפני משה ודנוהו בסנהדרין והרגוהו שנאמר ואת בלעם הרגו.

² שם ובמדבר רבה כב ה' ותנחומא מטות ד'

^{כ"א} **במדבר רבה** פרשה כב פסקה ה – על משה נאמר (תהלים נח) ישמח צדיק כי חזה נקם נקמת מדין פעמיו ירחץ בדם הרשע זה בלעם אמר משה לפינחס ולאנשי הצבא יודע אני שבלעם הרשע הוא שם ליטול שכרו עד שהואב בא לצאן פרושו לו מצודה ואתו רשע אם תראו אותו שעושה כשפים ופורח באויר העולם הראו לו את הציץ שכתוב בו קדש לה' והוא נופל והרגו אותו ואת מלכי מדין הרגו על חלליהם שהיו עושין כשפים עם בלעם ופורחין וכשראו את הציץ נפלו על חלליהם:

זוהר חלק ג דף קצד. אן הוה בלעם בהדיא שעתא, אי תימא במדין, הא כתיב ועתה הנני הולך לעמי, אי אזל ליה, מאן יהביה במדין, אלא ההוא רשע כיון דחמא דנפלו מישראל עשרין וארבע אלף על עיטוי, אתעכב תמן, והוה בעי מנייהו אגרו, ובעוד דאתעכב תמן, אתא פנחס ורברבני חילא לתמן: כיון דחמא לפנחס, פרח באוירא ותרין בנוהי עמיה, יונוס ויומברוס, ואי תימא הא מיתו בעובדא דעגל, דהא אינון עבדו, אלא הכי הוה ודאי, ודא הוא דכתיב (שמות לא כח) ויפול מן העם ביום ההוא כשלת אלפי איש, וכי לא הוה ידעי חושבנא זעירא דא, והרי כמה חושבנין אחרנין רמאין עלאין ורברבנין ידע קרא לממני, והכא כשלת אלפי איש, אלא אינון בנוי דבלעם יונוס ויומברוס דהוו שקלי כשלת אלפי איש: אלא ההוא רשע, כל חרשין דעלמא הוה ידע, ונטל אוף הכי חרשין דבנוי דהוו רגילין בהו, ובהו טאס ואסתלק: פנחס חמא ליה דהוה בר נש חד טס באויר, והוה מסתלק באוירא מעינא, רמא קלא לבני חילא, אמר אית מאן דיידע למפרח אבתריה דההוא רשע, דהא בלעם איהו, חמו ליה דהוה טאס: צליה בריה דשבטא דדן קם, ונטל שלטנו דשליט על חרשין, ופרח בתריה, כיון דחמא ליה ההוא רשע, עבד ארחא אורחא באוירא, ובקע חמש אוירין בההוא ארח, ודף קצד: ואסתלק ואתכסי מעינא, כדון אסתכן צליה בהדיא שעתא, והוה בצערא, דלא הוה ידע מה יעביד: רמא ליה קלא פנחס, ואמר טולא דתנינייא, דרבעין על כל חויין, הפוך במזוייך, מיד ידע וגלי ההוא ארחא, ועאל לגביה, מיד אתגלי, ונחתו תרווייהו קמיה דפנחס:

²² מתוצו - וחושך

^{כ"ג} **מלכים ב פרק ח (ד) והמלך מדבר אל גחזי נער איש האלהים לאמר ספרה נא לי את כל הגדולות אשר עשה אלישע:**

מלבי"ם – (ד) והמלך – יספר איך עמד לה זכות אלישע, והזמין ה' שבאותו עת שבאה לפני המלך דרש המלך מגחזי שיספר לו כל הגדולות שעשה אלישע היינו הנפלאות שלא ידע מהם המלך, עז"א את כל:

²³ מתוצו - תפילה

²⁴ * מגילה כז.

^{כ"ו} **מגילה דף כז**. (בשעה שהחריב נבזראדן את בית המקדש כתיב) "ואת כל בית גדול שרף באש", (ונחלקו התנאים מה הכוונה בית גדול) רבי יוחנן ורבי יהושע בן לוי, חד אמר מקום שמגדלין בו תורה, (דהיינו בתי מדרשות) וחד אמר מקום שמגדלין בו תפלה (דהיינו בתי כנסיות). מאן דאמר תורה דכתיב 'ה' חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר" ומאן דאמר תפלה דכתיב "ספרה נא הגדולות אשר עשה אלישע", ואלישע דעבד

תפלה לה', וכפי גודל הכוונה בתפלה כך גודל הנסים¹⁰. אבל מעשיות של רשעים הם על ידי תחבולות או כישוף או דבר אחר מס"א-מסטרא אחרא.

נמצא שעיקר ההפרש יודע רק זה שיודע להבדיל בין אור לחושך היינו בין רע לטוב. נראה כוונת רבנו שכל עוד לא יודע היטב להבדיל בין אור לחושך, אזי כיוון ששומע שגם רשע עשה את אותו מעשה שעשה הצדיק, כבר לא מתפעל כל כך מהמעשה של הצדיק, ובאמת אין שום יחס ביניהם, ושום דמיון בין מי שפורח באויר ע"י כישוף, למי שפורח באויר ע"י תפילה. וכל עוד שמתפעל מבלעם אפילו טיפה סימן שלא מבדיל היטב בין אור לחושך ולא יכול להתפעל כראוי מפנחס. כי כישוף הוא רע וטומאה נוראה שמטמא עצמו כדי להצליח בכישוף ומכחיש פמליא של מעלה/כ"ו. לעומת זה הצדיק אדרבה נותן עוז לאלקים, ומוסיף קדושה למעלה, ע"י שנלחם במשך שנים ביצרו הרע ומכניעו והורגו ויוצא מטבעו לגמרי עד שזוכה להשגחה מעל הטבע.

וגם מי שאין לו זה הדעת להבדיל וכו', אבל יש לו אמונה שלימה שמאמין ההבדל שיש ביניהם כנ"ל, דהיינו כשרואה מעשה נס שעושה צדיק מאמין באמונה שלימה כאילו ממש יודע שהצדיק עושה זאת רק בזכות צדקותו שביטל טבעו וע"ז תפילתו לבטל הטבע מתקבלת, ולא מתפעל כלל ממה שרואה שגם רשע עושה את אותו מעשה כי מאמין באמונה שלימה שאין שום יחס ביניהם אע"פ שבעיני בשר נראים דומים. ואזי גם זה יכול לספר מעשיות של צדיקים, אבל צריך שתהיה האמונה אמונה שלימה ברורה מאודי¹¹, עד שע"י האמונה יהיה דומה לו כאלו רואה הדבר שמאמין בעינים ממש, בחי' סתים וגליא כמובא במ"א (לעיל בסו' סב) /לא. משמע אע"פ שעיקר ההתפעלות היא ע"י שמיעת הסיפור אבל אם המספר לא מבדיל כראוי בין אור לחושך לא יכול להביא את השומע להתפעלות נכונה מהסיפור.

וזה שמובא במדרש (בראשית רבה פרשה ג [לב/לג])¹² על הפסוק (בראשית א') ויעש אלקים וכו' את המאור הגדול לממשלת היום ואת המאור הקטן לממשלת הלילה וכו' ויתן אותם אלקים ברקיע השמים להאיר על הארץ ולמשול ביום ובלילה ולהבדיל בין האור ובין החושך [לה] מפרש המדרש אור אלו מעשיהם של צדיקים חושך אלו מעשיהם של רשעים, עד כאן המדרש, היינו כנזכר לעיל שמעשיות של צדיקים הם בחי' אור, ולהיפך מעשיות של רשעים הם בחי' חושך, דהיינו שכמו שחושך הוא לא מציאות, אלא העדר אור, כך מעשיהם של רשעים הם רק רע והעדר טוב, ואין כלל יחס ביניהם, ואין להתפעל מהם כלל.

ומי שיכול להבדיל בין אור לחושך דהיינו שכל כך ברור לו שמעשי ניסים של רשעים הם רק רע והעדר טוב, להבדיל ממעשי ניסים של צדיקים שהם כולו טוב ואור נפלא, רק הוא יכול לספר מעשיות

ברחמי הוא דעבד. תסתיים דרבי יהושע בן לוי הוא דאמר מקום שמגדלין בו תורה, דאמר רבי יהושע בן לוי בית הכנסת מותר לעשותו בית המדרש שמע מינה:

¹⁰ ראה ריש תורה סו - והנה נתקיים אחר כך באלישע פי שנים, נמצא שהיה אלישע מתפלל בכונה יותר מאליהו רבו. כי כל הנסים והגדולות שעשה אלישע, כלם היו על ידי תפלה. כמו שאמר רבותינו, זכרונם לברכה (מגלה כ"ז) על פסוק: "ספרה נא לי את כל הגדולות אשר עשה אלישע". ואלישע כי עבד, בתפלה הוא דעבד:

¹¹ סנהדרין דף סז: אמר רבי יוחנן למה נקרא שמן כשפים שמכחישין פמליא של מעלה:

¹² סנהדרין - סז

¹³ מוהר"ן בתקפא

¹⁴ תורה סו סוף אות ה' - וזה בחינות (סבא משפטים דף צ"ה): עולימתא שפירתא דלית לה עינין. עולימתא שפירתא, זה בחינת אמונה, בחינת (שיר השירים ו) "יפה את רעיתי", בחינת: "ורעה אמונה": דלית לה עינין, הינו אלו הקשיות הנ"ל, שאין לעין בהם, וצריך לחזק באמונתו: גופא טמירתא ואתגלי, פי היא טמירא, פי אם תשאל את המאמין איזה טעם באמונה, ודאי אינו יודע להשיב לך טעם, פי אמונה אינו שיה אלא בדבר שאינו יודע טעם. ואף על פי כן, וגליא. הינו שאצל המאמין הדבר גלוי, כאלו רואה בעיניו את הדבר שהוא מאמין בו, מחמת גדל אמונתו השלמה: נפקת בצפרא ומתפטיא ביממא, פי האמונה מתחדשת אצל האדם בכל בקר, בחינת (איכה ג): "חדשים לבקרים" וכו'. ומתפטיא ביממא, מחמת טרדת עסקי עולם, נתפסה האמונה: מתקשטת בקשויטין דלא הוו, הינו עקר קשויטי האמונה, בקשויטין אצלה בני אדם שלא היו מקרביין לה:

¹⁵ בראשית רבה פרשה ג' פסקא ח' [ע"פ בראשית א' ד' ויבדל אלקים בין האור ובין החשך]

¹⁶ בראשית רבה פרשה ג פסקא ח - א"ר ינאי מתחלת ברייתו של עולם צפה הקב"ה מעשיות של צדיקים ומעשיהם של רשעים "והארץ היתה תהו" אלו מעשיהם של רשעים "ויאמר אלהים יהי אור" אלו מעשיות של צדיקים "ויבדל אלהים בין האור ובין החושך" בין מעשיות של צדיקים למעשיות של רשעים. "ויקרא אלהים לאור יום" אלו מעשיות של צדיקים. "ולחושך קרא לילה" אלו מעשיות של רשעים. "ויהי ערב" אלו מעשיות של רשעים. "ויהי בקר" אלו מעשיות של צדיקים. "יום אחד" שנתן להם הקב"ה יום אחד ואיזה זה יום הכפורים.

¹⁷ בתקפא - (בראשית פרשה ב) וילא תוקן עד היום

¹⁸ בראשית א' יח

של צדיקים כנ"ל באופן שהשומע יתפעל נכון מפנימיות המעשה ולא מהחיצוניות. ועי"ז נטהר מחשבתו,

גם ניצול מצרות, כי בלבול הדעת הוא בחי' מוחין דקטנות. ומזה באין צרות, כי מוחין דקטנות הם בחי' דינין, כי הם ניתוק המחשבה מהקב"ה

וסיפורי מעשיות של צדיקים הם בחי' מוחין דגדלות [ל"ן] כי על ידם חוזר לכסוף להקב"ה ולקשור המחשבה אליו ית'. כמו שכתוב שמלך ישראל ביקש מגיחזי ספרה נא לי את הגדולות שעשה אלישע, כי מה שכינה המלך את מעשי הניסים של אלישע בשם גדולות, כי הם בחי' מוחין דגדלות, בחי' אור בחי' חכמה, בחי' שמש, בחי' המאור הגדול [ל"ז] בחי' מעשיהם של צדיקים כנ"ל במדרש, ועי"ז מטהר מחשבתו ממחשבות רעות שהם נמשכין ממוחין דקטנות, דהיינו מניתוק המחשבה ממנו ית', ועי"ז שחוזר לקשור המחשבה אליו ית', ע"י ספורי מעשיות מצדיקים מטהר המחשבה ממחשבות זרות ופניות וממתיק הצרות והדינים [ל"ח/ט"ו] שכולם הם מבחי' מוחין דקטנות כנ"ל:

גם צריך לידע איך לספר המעשה, כי בכל מעשה יש צימצום בחי' מוחין דקטנות, וצריך לידע להדגיש את הגדולות שעשה הצדיק, את הצד שמעורר מוחין דגדלות. ענין הצימצום שיש בכל מעשה נ"ל הכוונה, כי עצם הסיפור הפשוט, בו אין שום הבדל בין פנחס שפורח באויר לבלעם שפורח באויר, כל ההבדל הוא איך זכו לזה, ומה כוונתו במעשה שעשו. נמצא שבכל סיפור מעשה של צדיק, עצם המעשה הוא צמצום, ואם שמים עליו את הדגש, נשארו בדין וצמצום, ורק כשהדגש בסיפור המעשה הוא על הצדקות של הצדיק, שזכה לזה ע"י שיצא מטבעיות, ע"י שלחם לשבר את טבעו הרע, עד שזכה שגם הקב"ה ישגיח עליו בהנהגה של מעל הטבע, אזי יוצא מהצמצום של גשמיות המעשה ונעשה המעשה לאור.

וגם כשרוצה לטהר מחשבתו ע"י סיפור המעשה של הצדיק, נמצא שנעשה אצלו מהמעשה ומהסיפור שהוא דיבור, נעשה אצלו מחשבה, מאיבודאי צריך שיהיה זה הצדיק שמספר ממנו גבוה ממנו, כדי שיהיה מעשיות של אותו הצדיק, בבחי' מחשבה אצלו. ע"כ

צריך לידע ממי לספר דהיינו צדיק גדול ממנו ואיך לספר, כדי להתגבר על הצימצום שבמעשה. נ"ל כי טהרת המחשבה, הכוונה לטהר אותה מפניות ומחשבות זרות, לכן עצם המעשה הגשמי שעשה הצדיק לא מטהר את המחשבה, שהרי גם רשע עושה כזאת, אלא רק ע"י שמעיין במעשה ומתפעל מהצדקות של הצדיק שזכה לזה ע"י שזיכך עצמו עד שעלה להנהגה והשגחת ה' של למעלה מהטבע, דהיינו שמתעלה מעל הצימצום הגשמי של המעשה, אל המחשבה, ומתפעל מהיציאה מהנהגת הטבע וההתכללות שזכה הצדיק להכלל בו ית', באופן שגורם לעצמו להשתוקק לזה גם הוא, דהיינו עד כמה שמתעורר ממה ששומע על הצדיק להיות בעצמו משתוקק אליו ית' להיות דבק בו בשלימות בכל מחשבתו. ואזי נטהר מחשבתו, וזוכה לדבקות המחשבה בו ית', ויכול לעלות אל עולם המחשבה שזה נקרא עליית העולמות. שעולה במחשבתו מעולם לעולם בעולם המחשבה.

כי המחשבה גבוה מאודי^מ, ומי שרוצה ליכנס אל עולם המחשבה, צריך לשתוק [מג]^י כמבואר גם בלקוטים יקרים אות קצ/מ^י, ואפי' אם ידבר אז דיבור הגון, הוא מפסיד המחשבה/מיה^י.

^י עיין לעיל תורה כט אות ב'

^י בראשית א' טו

^י עין אבני"ה ברול ערך רבינו נג, ובחי' מוהר"ן תעס,

^{לט} **חיי מוהר"ן** – אות תעט (לו) אָמַר שְׁעַל יְדֵי שְׁמִסְפְּרִין מְעִשִׂוֹת מְצַדִּיקִים וּמְגַדְלִים וּמְפַלְיָאִים אוֹתָם, עַל יְדֵי זֶה נִמְתַּק הַדִּין וְנִמְשָׁךְ חֶסֶד. וְזֶה מְגַדִּיל יְשׁוּעוֹת מְלָכוֹ, מֵאֵן מְלָכֵי רַבָּנָן. הֵינּוּ מֵה שְׁמִסְפֵּר וּמְגַדִּיל הַנְּפִלְאוֹת וְהַיְשׁוּעוֹת שֶׁל הַצְּדִיקִים שֶׁנִּקְרָאִים מְלָכִים עַל יְדֵי זֶה וְעוֹשֶׂה חֶסֶד לְמִשְׁחָו, שֶׁהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ עוֹשֶׂה חֶסֶד לְמִי שֶׁמְשִׁיחַ וּמְסַפֵּר מִזֶּה. עוֹד שְׁמַעְתִּי עַל פְּסוּק (בְּרֵאשִׁית כ"א), "קוֹמִי שְׂאִי אֶת הַנֶּעֱר וְהַחֲזִיקִי אֶת יָדְךָ בּוֹ כִּי לְגוֹי גָּדוֹל אֲשִׁימְנֶנּוּ. גַּם עַל פְּסוּק (שְׁמוֹת י"ג):

שיח שרפי קודש – חלק א תקמח – מעשה מבת רבנו זכרוננו לברכה, שבא רבנו הקדוש לביתה לברכה, פי היתה חולה מאד, וישב אצל רבנו בצער גדול ונרדם ובא אליו הבעל שם טוב זכרוננו לברכה ואמר לו: "מה אתה כל כך בצער?" אמר אליו: "הלא בתי כל כך חולה" אמר לו הבעל שם טוב: "הלא כתוב בתהלים" מגדיל ישועות מלכו ועושה חסד למשיחו לךוד ולזרעו עד עולם פירושו: מגדיל ישועות מלכו מאן מלכי רבנו, ועושה חסד למשיחו, למי שמשח ומספר מהם לךוד ולזרעו עד עולם, זהו רבנו ויזצאי חלציו, שבאים מזרע דוד המלך עליו השלום. וספר לה אז רבנו זכרוננו לברכה מעשה מהרב המהרש"א, ונתרפאה. (אבני"ה ברזל, שם ס"ג).

באבניה ברזל יש תוספת שנשמטה בשיש"ק זה לשונו – נ"ל (ספר לה) המעשה שהובילו אותו לקבורה והי' שם באוסטרה טומאה וכו' שכל מי שהלך דרך שם המיר דתו, וכל מת וכו' ובעת שהוליכו המהרש"א דרך שם וכו' ונבלעה הבית תפלה שלהם וכו' וסיים אז מגדיל (וכו'). והיא סיפרה לכמה חולים והי' להם רפואה. וכן ר' נחמן מטולשטין ז"ל ג"כ סיפר והי' כן וכו':

^י מתוצו - צמצום

^י מתוצו - ובנדאי

^י מתולו - מאד

כי המחשבה הוא דבר גבוה מאודי^מ, שאפילו דיבור הגון מפסידה, ונראה שאפילו הרהור מפסידה^מ. כי המחשבה היא בחכמה בחי' גולם בחי' עולם העקודים שהכל כלול בטיפה אחת, ורק בבינה מתרחב ומתחיל להיות הבנה, ואעפ"כ נראה שזה למטה מעולם הרצון, דהיינו שלא מדובר בכסופים ועולם הרצון, אלא שע"י שתיקה בלב טהור וכוונה שלימה עולה לעולם שבו מאיר במוחו כל החכמה כאחד. ומשמע לפי המבואר בלקוטים יקרים אות מח^מ שיש עלית עולמות גם ע"י דבור, על כן נראה שכאן רבנו מדבר ממדרגה גבוהה יותר שעל כן מדגיש שמדבר במדרגה שבה אפילו דבור הגון מפסידה.

וזה בחי' מה שאמר הקב"ה למשה (מנחות כט) ^{מט} שתוק כן עלה במחשבה, כי בגמרא שם מסופר שהקב"ה סיפר למשה ספור על הצדיק רבי עקיבא שעתידי להיות, שיזכה להשיג מה שמשה רבנו לא זכה, דהיינו את הסוד הקשור לאות ורמוזו בכתר שעליה, וכשמשה רבנו שאל שאלות, מדוע לא ניתנה התורה לישראל על ידו והיתכן זו תורה וזו שכרה, אזי אמר לו הקב"ה, שתוק, כי דייקא ע"י זה שסרקו בשרו מסרקות ברזל זכה לעלות לעולם המחשבה ביחס אליך^י, ועל כן אם תשתוק כדי שהסיפור יהיה בבחי' מחשבה אצלך,

^מ עיין בעש"ט עה"ת פרשת עקב את ע' מקור מים חיים שם אות נה. ועיין לקוטים יקרים למגיד ממעוררש את קצ בשם הוהר שנות כ.

^מ **לקוטים יקרים** למגיד ממעוררש את קצ – סייג לחכמה שתיקה (אבות פרק ג' משנה י"ג). שכשהוא בשתיקה יכול הוא לדבק עצמו בעולם המחשבה (והר שמות כ' ע"א) שהוא חכמה.

מקור מים חיים – פרשת עקב אות נה – ובס' אור הגנוז לצדיקים שישנו בידנו בכתב יד, כתב בפ' שלח וז"ל, יש שני מיני יחודים, יש יחוד על ידי הדיבור, כגודע כי קול ודיבור רומזים לאותיות וה של השם, ודחילו ורחימו רומזים לאותיות יה של השם הוי"ה ועיין פ' ואתחנן בהגה נ"א ודיבור מעורר יראה, כי עולם הדיבור הוא עולם היראה ולעיל פ' בראשית את צ"ד, והעולם כולו נברא על ידי דיבור כדכתיב (תהלים ל"ג) בדבר ה' שמים נעשו, ונטע הקדוש ברוך הוא את הדיבור וחמשה מוצאות הדיבור ומחשבה ורצון, בהאדם, ויש יחוד על ידי השתיקה ועיין לעיל פ' בראשית בהגה צ"א, כמו שכתבו בשם הקדושים ובשם הריב"ש ז"ל (באבות פרק ג') סייג לחכמה שתיקה, שבשהוא בשתיקה יכול הוא לדבק עצמו בעולם המחשבה שהוא חכמה. וכן הוא בס' לקוטים יקרים דט"ו ע"ד ועיין לעיל פ' יתרו בהגה ג' וכל מי שירצה לדבק את עצמו בבורא יתברך שמו יקשור את עצמו על ידי התורה למדת החכמה וכו' ע"ש ובס' אור הגנוז הנדפס. וכן הוא בס' כתר שם טוב ח"ב ד"ג ע"א וז"ל, כל מי שירצה לקשר את עצמו בבורא יתברך יקשור את עצמו על ידי התורה למדת החכמה וזהו (קהלת ט') ומלט את העיר בחכמתו, עכ"ל.

^מ **ראה הערה** בקיצור ליקוטי מוהר"ן כאן שכתב זה "אם רץ לבך וכו' בלום פיך (ספר היצירה פרק א) וזה לשונו שם – ספר יצירה – נוסח הדפוס – פרק א משנה (ח) עשר ספירות בלי מה בלום פיך מלדבר ולכן מלהרהר ואם רץ לבך שוב למקום שלכך נאמר והחיות רצוא ושוב. ועל דבר זה נכרת ברית: עכ"ל.

^מ מותצו - מאד

^מ **כנ"ל בספר היצירה.** וראה לקוטים יקרים למגיד ממעוררש את קלח שיש עולם המחשבה ועולם הבינה ועולם הדעת ושאר עולמות. ושם אות טז שבחכמה אין השגה אלא בבינה.

ראה יושר דברי אמת שבסוף הלקוטים יקרים דף קלו אות מה שהרהור נמוך מהמחשבה. שתחילה עלה העולם במחשבתו ואח"כ ירד לבחי' הוא אמר ויהי אמירה בלב (הרהור) שאמר בלבו את העשרה מאמרות ואח"כ בדבור פה.

^מ **לקוטים יקרים** למגיד ממעוררש את מח – כשמדבר בדביקות בעולם העליון (הכוונה למדרגה גדולה בהתפשטות הגשמיות ועליות העולמות שזוכים צדיקים גדולים) ואין לו שום מחשבה זרה, ובאה לו מחשבה כמו נביאות, בודאי יהיה כך, והמחשבה הזאת באה לו מחמת הכרויים שמכריזין למעלה על הדבר, (עיין לעיל סימן י"ב). ולפעמים ישמע כמו קול מדבר מחמת שדיביק קול העליון בקול תפלתו וקול תורתו, וישמע כמו קול אומר דבר עתידות.

שם אות מט – וצריך לילך ממדרגה למדרגה כשרוצה לעלות למעלה, בתחלה צריך שיהיה במחשבתו לעלות רק לרקיע הראשון שהוא (פסחים צ"ד ע"ב) מהלך ת"ק שנה, וירחיב במחשבתו הרקיע על כל הרוחות שלא יהא נראה במחשבתו קצר וקטן רק ירחיב לכל הצדדים, וכיון שהוא עומד שם צריך לחזק במחשבתו לעלות למעלה יותר, ואחר כך עוד יותר למעלה, אבל בפעם אחת לא יוכל לעלות לכל השבעה רקיעים, רק ממדרגה למדרגה צריך לעלות. אבל באמצע התפלה כשדבק עצמו מתחלה כראוי יכול לעלות לכל ה' רקיעים בפעם אחת. ובעולמות ממדרגה למדרגה, כשבא לרקיע הראשון צריך לראות שני דברים, אחד שלא יפול למטה, ואחד שיעלה עוד למעלה, וכיון שהוא ממש במחשבתו ברקיע הראשון, יכול לעלות עוד רקיע עד שיעלה בעולם המלאכים, ואחר כך בעולם הכסא, ואחר כך ישאר בעולם האצילות, שם ידביק מחשבתו בבורא יתברך (עיין לקמן סי' קס"ט וסי' קע"ה) וכשרוצה לעלות, מתחלה יראה כדמות אדם וכדמות כלבים שהם הקליפות שיש בכל עולם העשיה, וצריך לחזק עצמו ולא יתייירא. ולפעמים יכול לדבר למעלה בנשמתו לבד בלי גופו, שיפריש עצמו מגופו, וזהו התפשטות הגשמיות, שאינו מרגיש במחשבתו כלל הרגשת הגוף וציור זה העולם, רק ציור העולמות העליונים, דהיינו המלאכים והשרפים. ואחר כך כשבא אל עולם האצילות אינו מרגיש רק דק מן הדק, דהיינו אצילותו יתברך, ושם ידע עתידות, ולפעמים גם בעולמות התחתונים ידע גם כן עתידות ששם מכריזין, כנזכר לעיל (בסימן הקודם). ולפעמים לרקיע אחד צריך לעלות בכמה מדרגות פעם אחר פעם שכל רקיע הוא מהלך ת"ק שנה ולפעמים נופל ממדרגה באמצע.

^מ **מנחות דף כט:** אמר רב יהודה אמר רב בשעה שעלה משה למרום מצאו להקב"ה שיושב וקושר כתרים לאותיות, אמר לפניו רבש"ע מי מעכב על ירך (מי מעכב בידך להשאיר את התורה כמו שהיא בלא כתרים)? אמר לו אדם אחד יש שעתידי להיות בסוף כמה דורות ועקיבא בן יוסף שמו, שעתידי לדרוש על כל קוץ וקוץ תילין תילין של הלכות, אמר לפניו רבש"ע הראהו לי, אמר לו חזור לאחורך, הלך וישב בסוף שמונה שורות, ולא היה יודע מה הן אומרים, תשש כחו, כיון שהגיע לדבר אחד אמרו לו תלמידיו רבי מנין לך? אמר להן הלכה למשה מסיני, נתישבה דעתו, חזר ובא לפני הקב"ה אמר לפניו, רבוננו של עולם יש לך אדם כזה ואתה נותן תורה ע"י, אמר לו שתוק, כך עלה במחשבה לפני, אמר לפניו רבוננו של עולם הראיתני תורתו, הראני שכרו, אמר לו חזור ולאחורך חזר לאחוריו, ראה ששוקלין בשרו במקולין, אמר לפניו רבש"ע זו תורה וזו שכרה? א"ל שתוק כך עלה במחשבה לפני.

^י **אין הכוונה** שר"ע היה גדול ממשה רבנו, אלא שהיה גדול ממנו מצד ההתגברות על החומר, כי משה כתיב ביה (שמות ב' ב') "ותרא אותו כי טוב הוא" שנולד מהול, ונתמלא כל הבית אורה, (שמות רבה א, כ). דהיינו מתחילת לידתו, ואילו רבי עקיבא היה בן גרים

דהיינו שתעיין בפנימיות המעשה ותעלה אותו לעולם המחשבה, מזה שזכה להפוך גוף של בן גרים לאור, אזי תוכל לטהר מחשבתך לפי מדרגתך ע"י הסיפור הזה, כנ"ל שלעלות אל המחשבה צריך לשתוק ואפי' אם ישתוק ולא ידבר כלל, עכ"ז יש בלבולים שמבלבלין המחשבה ומונעין אותה, ועל זה צריך טהרת המחשבה, וזה ע"י סיפורי מעשיות כנ"ל רוצה לומר שהשתיקה לבד לא מועילה, אלא רק ע"י ששומע מעשה של צדיק ומעלה את הסיפור אל המחשבה זה המטהר אותה: הגמרא במנחות שם מספרת שכשעלה משה למרום ראה את הקב"ה קושר כתרים לאותיות ומשה רבנו לא הבין מזה הצורך בזה הרי לשום נברא אין השגה בהם, והקב"ה סיפר לו על צדיק שעתידי להיות שתהיה לו השגה בהם, ולפי המבואר כאן בהמשך דברי רבנו כאן שגם כששותק עדיין יש בלבולים עד שיטהר מחשבתו, אולי כוונת רבנו לרמוז שגם אחרי שהקב"ה ציווה למשה לשתוק ראה שיש לו בלבולים לפי מדרגתו הנפלאה שזכה לעלות למרום לקבל תורה, על כן סיפר לו מעשה ברבי עקיבא כדי שעי"ז יתטהר מחשבתו עוד יותר ויסתלק הבלבולים. (ואם טעיתי הוא רחום יכפר עוון)

צ"ע לכאורה השתיקה לא שייכת לספורי מעשיות אלא למי שכבר זכה על ידם לטהרת המחשבה, ועולה בעולמות, ששם צריך זהירות גדולה מהגשמה, ועל כן אפילו הרהור של הגשמה אסור, וזה שמוהיר בספר היצירה "בלום פיך מלדבר ולבך מלהרהר" ושוב חוזר ומוזהיר "ואם רץ פיך לדבר ולבך מלהרהר שוב למקום". וביאר הרמ"ק שם/כ"ב שלזה מכנה ספר היצירה את העשר ספירות בלימה, כי הן לבוש אל הבורא כל וממציא כל, וצריך זהירות גדולה מהגשמה, וזהו בלי-מה דהיינו בלי מהות, שאסור לתת איזה פירוש של מהות למה שמשגיג שם, אלא שישאר חכמה שבה הכל כלול כאחד. ועיין תורה פג תנינא שהשגת חכמה היא בדרך שלילה כמ"ש "אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני", דהיינו שהשגת החכמה היא עד כמה שאני משיג שאני לא משיג. ולפ"ז נראה כוונת רבנו במה שמביא את צווי הקב"ה למשה רבנו שתוק כך עלה במחשבה, לומר שגם כשמספרים מעשי נפלאות של צדיקים יש יצה"ר להבין את הנהגת הקב"ה עמהם, וכשרואה עד כמה מדקדק עמהם כחוט השערה מתעורר בו קושית זו תורה וזו שכרה, וקושית ירידת הדורות, כי לא תופס שהנהגת הקב"ה עם צדיקים היא מעשה מרכבה, כי הם מרכבה למדותיו, דהיינו בחי' לבושו שהוא בחי' בלימה הנ"ל, שאסור להגשים ולתת לו מהות לפי השגת השכל המגושם שלי. והכי נמי אין לתת מהות והבנה בכל הנהגת הצדיק האמת כי מראהו החיצוני נדמה לבשר ודם ולא נתפס בשכל כיצד יתכן שהוא מרכבה למדותיו של הקב"ה, וכל הנהגתו היא בבחי' רחוקה ממני כמבואר בתורה קמ ותורה רמג. ועל התנאי הראשון בספורי צדיקים הוא להבדיל בין אור לחשך, בין צדיק אמיתי לאדם כמוני. וכנ"ל בדברי המגיד שאין יחס כלל בין מי שחושב תמיד בה' ית' למי שחושב לפעמים בה' ית'.

עתה חוזר למה שביאר בתחילת התורה שכדי להבדיל בין אור לחושך צריך להתדמות לו ית', ועתה יבאר שזוכים להתדמות לו ע"י השגחה. דהיינו שתמיד מחשבתו בהקב"ה, ואזי גם הקב"ה פונה אליו תמיד בהשגחה מעל הטבע. ולהיות מיד פונה אליו ית' זה רק ע"י שדומה לו ית' במה שאין אצלו חשיבות כלל לשום כח אחר מלבד כח התפלה אליו ית'. ואע"פ שלשון התורה כאן שלהתדמות אליו זוכים ע"י השגחה, צריך לומר שגם להפך להשגחה זוכים ע"י שמתדמים אליו, כי הם עניין אחד. כך נ"ל.

ולזכות לזה, שיוכל להדמות אליו ית', דהיינו לדעת להבדיל בין אור וחושך כנ"ל דהיינו לדעת היטב שאין שום יחס בין מעשי ניסים של צדיק, למעשי ניסים של רשע, שהראשון הוא אור ואחר הוא חושך דהיינו לא מציאות אלא העדר אור, לזכות לזה הוא ע"י השגחה, דהיינו שיוודע ומאמין שהכל בהשגחה לבד (לק"ע א"י ז')²² לכן היא מסוגלת ביותר להמליך את הקב"ה תמיד ובלי פניות, ואזי הוא בבחי' פנמיים יצ"מ בתורה שיצאו בכך ש' שיערי בינה... ע"ש.)

שכידוע יש להם הרבה בגדים צואים וקליפות מצד הגוף. ואע"פ שיש בזה מחלוקת דיש אומרים שנולד עם מדות רעות וזיכך עצמו, (כידוע הפולמוס הגדול על המעשה שהביא התפארת ישראל בסוף קדושיך וכך משמע בילקוט שמעוני עה"ת רמז תשלט ובבעש"ט עה"ת) בוודאי אינו דומה בן גרים לבן מיוחס כמו משה רבנו בן עמרם ויוכבד הצדיקים בזקנותם. (הגה- עיין חומת אנך לחיד"א (איוב כח י') בשם גורי האריז"ל דמשה רבינו ע"ה השיג מ"ט שערי בינה ולא השיג שער ה' ור' עקיבא השיג שער ה' וז"ש "כל יקר" כל גימטריאך יקר, ר"ל שער ה' שהוא יקר, ראתה עינו של ר' עקיבא, ונקט "ראתה עינו" שסוד ראייה היא באצילות. ובכתבי הרב עיר וקדיש מהר"ר יעקב צמח ז"ל ראיתי שכתב דשער ה' יש בו ש' שערים ומשה רבינו השיג שער א' ממנו עכ"ד ובהכי ניחה לי מ"ש בזה הקדוש דהווכרוך פנמיים יצ"מ בתורה שיצאו בכך ש' שיערי בינה... ע"ש.)

²³ פירוש הרמ"ק לספר יצירה פ"א מ"ז - בלימה"ה - מלה זו יש לפרשה על שני פנים. או בלימה כענין בלום פיך מלדבר דקאמר בתר הכי, והכוונה כי עם היות שאמר בהם מספר דהיינו עשר, ואמר ספירות שענין זה מורה מהות מושג ודבור בהם ושפת יתר הוה בהם ח"ו, לזה אמר בלימה שעם כל זה ראוי לאדם לבלום פיו וראוי שלא להוסיף הדבור בענינים להגשים ח"ו. ועיקר פירוש בלימה מלה נחלקת לשני חלקים, מ"ה הוא לשון מהות, ואמר שהם בלי מהות מושג ח"ו מפני העלמם. והיותם לבוש אל בורא כל וממציא הכל. ואפשר מה כמשמעו, כי שאלת מה הוא על דבר הנראה ואמר מה ענין זה. ואלו הם בלי שאלה בהם מ"ה ענין זה כלל, כל שכן תשובה:

²² לקוטי עצות - ערך ארץ ישראל אות יז. ארץ ישראל היא כלליות הקדושה שבכל הקדושות, ושם זוכין לצאת מטבעיות ולידע ולהאמין שהכל בהשגחה לבד, שזה כלליות הקדושה, ועל ידי זה יכולין להדמות אליו יתברך ולהבדיל בין האור ובין החשך, ואז יכולין לספר ספורי מעשיות של צדיקי אמת, כי יודעין להבחין בין מעשיות של צדיקי אמת להפך. ואז זוכין לטהר המחשבה על ידי ספורי מעשיות של צדיקים ולהמתיק הדינים, ועל ידי זה נצולין מכל הצרות. (רלד)

פנים בפנים עם הקב"ה, וזוכים לזה ע"י שמבטל אצלו כל חשיבות לאיזה דבר ממעשה בעלי כוחות שע"י חוכמות חיצוניות, כגון דוקטור, וגרפולוג, ומכשף, כי רק מעשה הצדיקים שהם ע"י תפלה חשוב אצלו, **היינו שיצא מטבעיות**, מהטבע הרע שמסית לפנות אל האלילים, וכוחות הטבע, (כגון להתרפאות ולידע עתידות) ויוצא מהשיעבוד לאמונה בחוקי הטבע, **שזה** דהיינו היציאה מהשיעבוד לאמונה בחוקי הטבע היא **בחי' כלליות הקדושה** שעל ידה יוצאים מהנהגת הטבע להנהגת השגחה (ראה תורה יז תנינא)²². וזה דהיינו להשגחה **זוכין ע"י א"י-ארץ ישראל**, כי בא"י יותר בקל זוכים להשגחה, כי מטבעה היא מונהגת ע"י הקב"ה בעצמו ולא ע"י שר/ו²³. ועל כן הדר בא"י נמחלים עוונותיו שבשוגג/ו²⁴, ונקרא צדיק/ו²⁵. וא"י מסוגלת לגדל נביאים וקדושים והיא האור להבדיל מהחושך שהיא חו"ל מסוגלת לגדל מכשפים/ו²⁶. וכנ"ל שכל מעשי הניסים של צדיקים הם ע"י תפלה ואמונה והם בעיקר בא"י/ו²⁷. ולכן שם זוכים לצאת מטבעיות ולידע ולהאמין שהכל בהשגחה לבד. **כי א"י-ארץ ישראל הוא כלליות הקדושה שבכל הקדושות, כי שם כל העשר קדושות** [נ"ט]²⁸, **וע"כ נאמר בא"י (דברים יא) תמיד עיני ה' אלקיך בה, כי בחו"ל ההשגחה היא שרים בכל ארץ ע"י השר השולט באותה ארץ, אבל שם בא"י הוא רק השגחה ע"י הקב"ה**

²² תורה יז תנינא – טובה גדולה שיש טבע והשגחה. כי כשהאדם עושה טוב, אזי מנהיג אותו בהשגחה. וכשהוא אינו טוב, ואם היה מנהיג אותו בהשגחה לא היה יכול להגיע לו שום טובה, אזי מניח אותו על הטבע, ויכול להיות שיהיה לו טובות על פי הטבע. ואם לא היה רק השגחה, היה אפשר שתבטל ההשגחה לגמרי. כי כשהיה ראה יתברך, שאין האדם מתנהג כראוי, היה פועם, והיה מסיר ההשגחה לגמרי. אבל עכשו מניחו על פי הטבע, וכשהוא חוזר למוטב, משגיח עליו כנ"ל.

²³ ראה חסד לאברהם מעין ג' נהר ז' – דע כי כל חלק וחלק מהארץ ניתן לאומה המתייחסת אל החלק ההוא וז"ש כי לבני לוט נתתי ער ירושה ממש מתייחס לבני לוט הוא ער, וכן לעשו הר שיער וכן פירשו רבותינו ז"ל הוא אדום וארצו אדומה, מורה שממש יחוס הארץ עם האומה השוכנת בה. והטעם כי השר השולט על האומה גם כן יש לו יחס להשפיע בחלק הארץ ההיא, וכן הנשמות ההם הטמאות הם מחלק הקליפה המתייחס לאותה עפר הארץ הטמא, בענין שהם ג' יחסים, יחס האומה, יחס הארץ, ויחס השר בנשמות ובהשגחה, וכן ענין זה ממש לישראל בא"י ונשמתם ותורתם ואלהותם, כי ארץ ישראל הוא עפר קדוש והעם היושב בה עם קדוש, ונשמתם קדושה ותורתם קדושה, ואלהיהם קדוש שהוא השר על ישראל:

²⁴ חסד לאברהם מעין ג' נהר יב – ודע כי ארץ ישראל אינה מכפרת מהעבירות הנעשות בה אלא השגות לבד, אבל העוונות הנעשות בה אינם נמחלים אלא על ידי יסורים, או למי שהוא עובר על פשע, והפשעים הנעשים בארץ אין להם סליחה אלא על ידי תשובה ותלמוד תורה. ומש"ל. מסכ"י:

²⁵ חסד לאברהם (ג' יב) – ודע שכל מי שדר בארץ ישראל נקרא צדיק, גם שאינם צדיקים כפי הנראה, שאם לא היה צדיק היה מקיא אותו הארץ, כדכתיב ותקיא הארץ את יושביה, וכיון שאינה מקיא אותו בוודאי נקרא צדיק אף על פי שהוא נראה בחוקת רשע. (בספר פרי הארץ כתב זאת בשם הרמ"ק)

²⁶ חסד לאברהם (ג' יא) – ועתה בזה תוכל לדמות בדעתך שני העניינים מקודם, הא' הנהגת ארץ ישראל והיא היא הנהגת הקדושים והנביאים שהיו מוכנים חומרם והיו מתקנים עצמם בכל חושיהם והשכלתם להתקדש, והיו שולטים במדות הנפשיות ומשעבדות אותם אל הקדש, ואין להם מדות נפשיות חומריות כלל, כעין שהיו שולטים בגלגלים ומכניעים אותם אל רצונם. הב' היא הנהגת ח"ל שהכל נמשכת לשרים והיא היא חכמת החרטומים והאשפים ושאר חכמת החיצונים, שהיו משעבדים מדות נפשיות שבהם אל צורך אותן החכמות, והם כעין בלעם ותלמידיו:

²⁷ כמובאר בתחילת תורה ז' – ועקר אמונה, בחינת תפלה, בחינת נסים, אינו אלא בארץ ישראל, כמו שכתוב (תהלים ל"ז): "שכן ארץ ורעה אמונה". ושם עקר עליות התפלות, כמו שכתוב (בראשית כ"ח): "וזה שער השמים".

²⁸ משנה כלים א' ו'

²⁹ משנה מסכת כלים פרק א (משנה ו) עשר קדשות הן, ארץ ישראל מקדשת מפל הארצות. ומה היא קדשתה, שמביאים ממנה העומר והבפורים ושתי הלחם, מה שאין מביאים בן מפל הארצות: (ז) עירות המקפות חומה מקדשות ממנה, שמשלחין מתוכן את המצורעים, ומסבבין לתוכן מת עד שיצרו. וצא, אין מחזירין אותן: (ח) לפנים מן החומה מקדש מהם, שאוכלים שם קדשים קלים ומעשר שני. הר הבית מקדש ממנו, שאין נביים וזבות נדות ויולדות נכנסים לשם. החיל מקדש ממנו, שאין גוים וטמא מת נכנסים לשם. עזרת נשים מקדשת ממנו, שאין טבול יום נכנס לשם, ואין חבבים עליה חטאת. עזרת ישראל מקדשת ממנה, שאין מחסר בפורים נכנס לשם, וחזבין עליה חטאת. עזרת הכהנים מקדשת ממנה, שאין ישראל נכנסים לשם אלא בשעת צרכיהם, לסמיכה לשחיטה ולתנופה: (ט) בין האולם ולמזבח מקדש ממנה, שאין בעלי מומין ופרועי ראש נכנסים לשם. ההיכל מקדש ממנו, שאין נכנס לשם שלא רחויץ ידים ורגלים. קדש הקדשים מקדש מהם, שאין נכנס לשם אלא כהן גדול ביום הכפורים בשעת העבודה. אמר רבי יוסי, בחמשה דברים בין האולם ולמזבח שיהיה להיכל, שאין בעלי מומין, ופרועי ראש, ושתי יין, ושלא רחויץ ידים ורגלים נכנסין לשם, ופורשין מבין האולם ולמזבח בשעת הקטרה:

³⁰ דברים פרק יא (יא) והארץ אשר אתם עבדים שמה לרשתה ארץ הרים ובקעת למטר השמים תשתה מים: (יב) ארץ אשר ידוד אלהיך דרש אתה תמיד עיני ידוד אלהיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה:

רש"י (יב) אשר ה' אלהיך דרש אותה – והלא כל הארצות הוא דורש שנאמר להמטיר על ארץ לא איש אלא כביכול אינו דורש אלא אותה וע"י אותה דרישה שדורשה דורש את כל הארצות עמה: תמיד עיני ה' אלהיך בה – לראות מה היא צריכה ולחדש בה גזירות עתים לטובה ועתים לרעה וכו' כדאיתא ב"ה: מרשית השנה – מר"ה נדון מה היא בסופה:

משך חכמה (יב) ארץ אשר ד' וכו' תמיד עיני וכו' – פירוש, אף בזמן שלא יהיו בה בני ישראל ג"כ דורש אותה, מש"כ בשאר ארצות ד' דורש בזמן שישראל בקרבם, וכמוש"א (מגילה כט) גלו לבבל שכינה עמה.

בעצמו, בחי' (דברים כו/כ)^כ השקיפה ממעון קדשך, הפסוק מדבר בווידי מעשרות שאומרים בערב פסח שנה רביעית ושביעית של שמיטה/סג, שאחרי שמתוודה אומר "עשיתי ככל אשר ציותני השקיפה ממעון קדשך וברך את עמך", והמשנה/טו מבארת שהכוונה לומר עשינו מה שגזרת עלינו, אף אתה עשה מה שהבטחתנו. מבואר כשישראל עושים רצונו של מקום ובעיקר בעניין נתינת מעשרות נתינה דייקא שיוצאים מטבעם אזי הקב"ה יוצא ממעונו/טו ומשקיף אלינו ומשם עיקר ההשגחה/טו. פשוטו שמשקיף להשגיח מה צריך, אבל באמת נראה שעצם ההשקפה של הקב"ה היא בעצמה הארת פנים שבה כלול כל הברכות. אלא שיש בה שתי מדרגות אחד השגחה של "השקיפה" שכשעושים רצונו אזי היא השגחה ממש, לגמרי לא טבעית. ויש השגחה של "תמיד" כשלא עושים רצונו אזי היא השגחה נעלמת יותר, וגם היא לא טבעית וכמו שרואים בחוש שה' שומר על עם ישראל בא"י בדרך לא טבעית אע"פ שלא עושים רצונו.

צ"ע כי הפסוק השקיפה וכו' לכאורה הוא ראייה לסתור, כי כבר אמר תמיד עיני ה"א בא"י, ובהשקיפה ממעט שרק כשעושים רצונו. ונראה שמביאו כדי לקשר את סוף התורה לכאן, כי בסוף התורה מבאר ש"השקיפה מ'מעון קדשך" ר"ת הק"ם, שהוא שם שעל ידו ממליכים מלך. נמצא שרבנו רומז שבקשת "השקיפה" שאנו

^כ דברים פרק כו (יג) ואמרת לפני ידוך אלהיך בערתי הקדש מן הבית וגם נתתיו ללוי ולגר ליתום ולאלמנה ככל מצותך אשר ציותני לא עברתי ממצותיך ולא שפחת: (יד) לא אכלתי באני ממנו ולא בערתי ממנו בטמא ולא נתתי ממנו למת שמעתי בקול ידוך אלהי עשיתי ככל אשר ציותני: (טו) השקיפה ממעון קדשך מן השמים וברך את עמך את ישראל ואת האדמה אשר נתת לנו באשר נשבעת לאבותינו ארץ זבת חלב ודבש:

רבנו בחיי (טו) השקיפה ממעון קדשך. עשינו מה שגזרת עלינו עשה אתה מה שהבטחתנו. וברך את עמך, בבנים ובנות. ואת האדמה אשר נתת לנו, בגשמי רצון ברכה ונדבה. כאשר נשבעת לאבותינו ארץ זבת חלב ודבש, שתתן טעם בפירות. ובמקום אחר דרשו השקיפה ממעון קדשך, עשינו מה שמוטל עלינו לעשות עשה אתה מה שמוטל עליך. ומה שהזכיר מעון קדשך ולא אמר מכון כמו שאמר שלמה בתפילתו (מלכים א ה, לט) ואתה תשמע השמים מכון שבתך, מפני שהתורה ששמה בהשלים חוקו בהפרשת תרומותיו ומעשרותיו, והשמחה הוא במעונו כלומר באותו רקיע ששמו מעון, על כן הזכיר מעון קדשך. ומה שהזכיר לשון השקיפה ואינו נזכר לעולם בשום מקום אלא בפורענות, להורות כמה גדול שכר המצוה כשהיא בשמחה שהיא מהפכת מדת הדין למדת רחמים. וכן דרשו חז"ל (תנחומא כי תשא יד) אמר רבי חנינא בר פפא בוא וראה כמה גדול כוחן של מתנות עניים, שכל השקיפה שבתורה לרעה וכאן לברכה:

בעל הטורים (טו) השקיפה – עולה בגימטריא ת"ק כלומר השקיפה ממהלך ת"ק שנה שמשמים לארץ. ותגין על הקו"ף לומר בזכות אברהם שהוליד לק' שנים.

^כ משנה מעשר שני פרק ה (ו) ערב יום טוב הראשון של פסח של רביעית ושל שביעית, היה בעור. ביצד, נותנין תרומה ותרומת מעשר לבעלים, ומעשר ראשון לבעליו, ומעשר עני לבעליו. ומעשר שני והבכורים מתבערים בכל מקום. רבי שמעון אומר, הבכורים נתנין לכהנים בתרומה. התבשיל, בית שמאי אומרים, צריך לבער. ובית הלל אומרים, הרי הוא כמבוער: (ז) מי שהיו לו פרות בזמן הזה והגיעה שעת הבעור, בית שמאי אומרים, צריך לחללן על הכסף. ובית הלל אומרים, אֶחָד שֶׁהֵן כֶּסֶף וְאֶחָד שֶׁהֵן פְּרוֹת: (ח) אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בְּרֵאשׁוֹנָה הָיָו שׁוֹלְחִין אֶצֶל בְּעָלֵי בָתִּים שְׂבִמְדִינֹת, מֵהָרֹו וְהִתְקִינוּ אֶת פְּרוֹתֵיכֶם עַד שֶׁלֹא תִגִיעַ שְׁעַת הַבְּעוֹר. עַד שֶׁבָא רַבִּי עֲקִיבָא וְלָמַד, שֶׁכָּל הַפְּרוֹת שֶׁלֹא בָאוּ לְעוֹנַת הַמַּעֲשָׂרוֹת, פְּטוּרִים מִן הַבְּעוֹר:

^כ משנה מעשר שני סוף פרק יב – עשיתי ככל אשר ציותני, שמחתי ושמחתי בו: (פרק יג) השקיפה ממעון קדשך מן השמים, עשינו מה שגזרת עלינו, אף אתה עשה מה שהבטחתנו, השקיפה ממעון קדשך מן השמים וברך את עמך את ישראל בבנים ובבנות. ואת האדמה אשר נתת לנו, בטל ומטר ובולדות בהמה. באשר נשבעת לאבותינו ארץ זבת חלב ודבש, כדי שתתן טעם בפירות:

^כ מעון הוא רקיע חמישי כמבואר בחגיגה יב: – מעון (הוא רקיע חמישי) שבו כיתות של מלאכי השרת שאומרות שירה בלילה וחשות ביום מפני כבודן של ישראל שנאמר יומם יצוה ה' חסדו ובלילה שירה עמי. ... ומגלן דאיקרי שמים? שנאמר השקיפה ממעון קדשך מן השמים. עכ"ל הגמ'.

ליקוט ראובני על התורה – פרשת בראשית – מעון מלאכים שבמעון אין נשלחים למטה זהו ברכו ה' כל צבאיו הם כתות של שרים ולפי שהמלאכים שבמעון אין נשלחים למטה ואין בו אלא המלאכים המשבחים והמוזנים עליהם וכל הלילה אומרים שירה וביום שותקין מן השבח והם עוסקים בהלכות מלאכים ובהלכות עה"ב והם נקראו צבאיו של מלך הכבוד גאה גאה והם מלאכי גאווה ואומרים שיר בעונה ובנחת להנעים קולם עטופים בראש העטרת אש לפידים אש יוצאה מפייהם כשמשוררים ומעון הוא קדש קדשים לכן אמר משה השקיפה ממעון קדשך.

וראה רבנו בחיי דברים כו הנ"ל טעם שנקט מעון כיון ששם אל שקיים מצוות ביעור מעשרות ונתינתן השמחה עולה לרקיע הנקרא מעון. וראה פסחים צד: מן הארץ עד לרקיע מהלך חמש מאות שנה ועוביו של רקיע מהלך חמש מאות שנה ובין (כל) רקיע לרקיע מהלך חמש מאות שנה וכן בין כל רקיע ורקיע. נמצא שעד רקיע חמישי הנקרא מעון המרחק הוא ט' פעמים חמש מאות שנה, דהיינו ארבע אלף וחמש מאות שנה. ומשם הקב"ה משקיף על עושי רצונו בשמחה, ואנו מבקשים כיון שעשינו עצמינו נותנים בלא תמורה כמלך, עשה אף אתה את עצמך מלך עלינו, והשקיפה עלינו בהנהגת השגחה. והוה השקיפה מ'מעון קדשך ר"ת הק"ם שעל ידו ממליכים מלך.

^כ פירוש הרדב"ז על שיר השירים (ו' י') מי זאת הנשקפה כמו שחר יפה כלבנה ברה כחמה איומה כנדגלות. כל השקפה היא מלמעלה למטה. כד"א השקיפה ממעון קדשך מן השמים ה' משמים השקיף על בני אדם. וכבר ידעת כי המדה הזאת היא המשקפת והמשגחת על כל העולמות להשפיע עליהם ממה שקבלה מהמדה העליונה הנקראת מ"י ע"י השמים העליונים. כי אין לה רשות בלא בעלה. ולכן תמצא סמוך להשקפה שמים. כד"א עד ישקיף וירא ד' משמים.

בית עולמים לרבי יצחק חבר – דף קלא ע"א – ד"ה מכולן – וידוע כי ע"ב עיינין הם בהיכל הזכות והם אתפקדין לעיינא בעובדין דבני נשא וכל ההשגחה הוא משם ולכן אומרים הכהנים השקיפה ממעון קדשך כידוע שו' רקיעים הם נגד ז"ת ורקיע חמישי נק' מעון והוא נגד היכל זכות כידוע לבסם הגבורות ע"י עטר' דחסדים משל יד ימין ולכן בעי לארמא ימינא על שמאלא.

מבקשים אחרי שקיימנו מצוות נתינת מעשרות, נתינה דייקא שהיא גדר המלוכה/טו, שכשם אנו המלכנו אותך, תמלוך אתה עלינו. ובבקשה זו רמוז שם הק"ם שעל ידו אנו ממליכים אותו ית' עלינו, ועיקר המלוכה שלו עלינו היא השגחה.

וזה מה שאמר לעיל שכדי להבדיל בין אור לחושך צריך להתדמות אליו ית' זה רמוז בפסוק **(תהלים טז)** **שויתי ה' לנגדי תמיד, היינו כשאני רוצה להשוות ולהדמות עצמי להש"י** לדעת להבדיל בין אור לחושך **כנ"ל, אזי זה ע"י לנגדי תמיד, היינו ע"י בחי' א"י-ארץ ישראל, כמ"ש במדרש** שוחר טוב [ס"ח] על {תהלים קה} ו' דרשו ה' ועזו בקשו פניו תמיד "אין תמיד אלא א"י שנאמר (דברים יא) ע"י/א, **תמיד עיני ה' אלקיך בה :** דהיינו שע"י ארץ ישראל זוכים להשגחה, ועי"ז להתדמות לו ית', שהבדיל בין אור לחושך, ופירשנו לעיל שכפשוטו לא מובן הרי א"א שיהיו מעורבים אור והעדר אור, ועל כן פרש"י שהכוונה להבדיל בין מעשי הצדיקים למעשי הרשעים, ואת זה כינה הקב"ה בתורה הבדלה בין אור לחושך, נמצא שמי שיודע להבדיל בין מעשי הצדיקים למעשי הרשעים בכזה ברור עד שדומה אצלו כהבדל בין אור לחושך, הוא דומה להקב"ה בזה שגם הוא יכול לכנות את ההבדל בין מעשי צדיקים למעשי רשעים כהבדל בין אור לחושך.

עתה חזור למה שאמר לעיל שבארץ ישראל השגחת ה' תמיד והביא עוד פסוק מפרשת ויידוי מעשרות שאחר שאנו מקיימים מצוות מתנות עניים אנו מבקשים השקיפה ממעון קדשך ופרש"י עפ"י המשנה שהכוונה עשינו מה שגזרתה עלינו עשה אתה מה שהבטחתנו, דהיינו אנו המלכנו אותך בקיום מצוותך לתת מתנות עניים אף אתה מלוך עלינו בהשגחה שלימה. ובהקשר לזה אומר רבנו

ודע שיש שם קדוש אחד מע"ב שמות שכשרוצין לעשות ע"ב מלך משתמשין בזה השם, והשם הוא קמה (ע"י/טו), הוא הצירוף השש עשרה שבשם ע"ב הקדוש, והוא ר"ת **השקיפה ממעון קדשך [ע"י].**

וזה בחי' מה ששייבך דניאל את הקב"ה כשגילה לו פשר החלום של נבוכנצר [ע"י/טו] די אלהא מברך מן עלמא ועד עלמא, די חכמתא וגבורתא די לה היא, והוא מהשנא עדניא וזמניא/ט"ח, **מהעדה מלכין**

^{טו} **כמבואר בנדרים כד.** ומודה רבי אליעזר בהאי דנדרא הוי משום דאמר ליה לאו מלכא אנא דמהנינא לך ואת לא מהנית לי. עכ"ל. מבואר שדרכו של מלך ליתן ולא לקבל.

^{טח} עיין מדרש תהלים שוחר טוב מזמור קה

^{טט} **מדרש תהלים - מזמור קה -** הודו ליי' קראו בשמו. אמר רבי יוסי בר חלפתא לרבי ישמעאל בריה, אתה מבקש לראות את השכינה בעולם הזה, עסוק בתורה בארץ ישראל, שנאמר, דרשו יי' ועזו בקשו פניו תמיד. זכרו נפלאותיו אשר עשה.

^ע **רד"ק על תהלים פרק קה פסוק (ד) דרשו ה' ועזו.** הארון נקרא עזו, כמו שאמר (מזמור עח, סא), ויתן לשבי עזו. כלומר, דרשו משכן הארון ושם התפללו לפניו, וכן בקשו פניו, שתתפללו לפניו תמיד. ובמדרש (שו"ט), אמר רבי יוסי ב"ר חלפתא לרבי ישמעאל בנו, אתה מבקש לראות את השכינה בעולם הזה, עסק בתורה בארץ ישראל, כלומר כי בארץ ישראל הם פני השכינה ושם תקובל תפלתו מהרה:

^{עא} **דברים פרק יא (יב) ארץ אשר ידוד אלקיך דרש אתה תמיד עיני ידוד אלקיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה:**

רבנו בחי' (יב) ארץ אשר ה' אלהיך דורש אותה תמיד. על דרך הפשט עיקר השגחתו בארץ ההיא, כי בודאי כל הארצות הוא דורש, אבל הענין כי עיקר הדרישה וההשגחה שם, ומשם מתפשטת לשאר הארצות, כענין הלב באדם שהוא נתון באמצע הגוף שהוא עיקר החיות ומשם החיות מתפשט לשאר האיברים. ובא הכתוב ללמדנו שאין ארץ ישראל נתונה תחת ממשלת הכוכבים והמזלות כשאר הארצות, ואינה נמסרת לדרישת אלהי מעלה כשאר האקלימין, אבל הקב"ה בעצמו ובכבודו דורש אותה תמיד, לא מינה עליה משאר הכוחות שוטר ומושל, וזהו שאמר דוד ע"ה על ארץ ישראל כל מעיני בך (תהלים פז, ז), ביאורו עיקר השגחתי ועיוני אינו אלא בך, כי משם יתפשט לשאר העולם:

^{עב} בדפריד לעשות, בתקפא - לעשווא (נראה שנתחלק ת בל)

^{עג} **עיון ויקהל משה פרשה קמא** [המתברר רבי משה גראף בן מנחם ע"ש במהדורת לבוב תר"ך דף יג. בפירושו מסוה משה על מאמר אדם דאצילות פרק א' ד"ה גם מלת סוף מרמוז למדת מלכות. ובדפ"ר שנדפס בעסוי תנ"ס עיין דף ב צילום 16] עיין פל"ה שצ"ן **לכוונות האריות"ל על תיבות הממליך מלכים שבפיוט האוחז ביר משפט**

^{עד} **ויקהל משה -** בפירושו מסוה משה על מאמר דאצילות - הק"ם השם ט"ז משמות ע"ב היא במלכות לפי שהמלכות היא ה' אחרונה משם הוי"ה וה' יש לה ג' מלואים הה"ן אלפ"ן יוד"ן הסימן יראת ה' היא חכמה הי"א מספר ט"ז לכן זה השם ט"ז מע"ב שמות הק"ם עם הכולל הוא מספר סוף, זה הש"ם ממליך מלכים זה הוא מספר מלכים לכן כשאמר יוסף לאחיו הנה קמה אלומתי אמרו אחיו המלוך תמלוך עלינו, מפני שיוסף הזכיר השם קמ"ה. גם שאול אמר לדוד ידעתי כי קמה מלכותך. גם דניאל אמר לנבוכדנצר הקם מלכין ומהעדין מלכין. ממילא זה השם מרומז למדת מלכות זה המרומז במלת סוף בהורמנתא דמלכא גליף וכו' ברצון המלכות נעשו הגליפו והשעשוע כדי להמלך על זולתו.

^{עז} תנ"ל

^{עח} * דניאל ב'

^{עט} **דניאל פרק ב (כ) ענה דניאל ואמר להוא שמה די אלהא מברך מן עלמא ועד עלמא די חכמתא וגבורתא די לה היא: (כא) והוא מהשנא עדניא וזמניא, מהעדה מלכין ומקיים מלכין, יהב חכמתא לחכימין ומנדיעא לידעי בינה:**

רש"י (כא) מהשנא - מחליף. מהעדה - מסיר מלכין על שהבין מתוך החלום שמלכות נבוכדנצר פוסקת ומלכות אחרת עומדת:

ומהקם מלכין, פירוש מסיר מלכים ומקים מלכים. דברי רבנו כאן הן בילקוט ראובני^{עט}. וצ"ע כי בדניאל שם כתוב ומהקים מלכין ולא מהקם מלכין כמו שכתב רבנו. וכנראה לילקוט ראובני היתה גרסא כזו/י^פ.

וזה שנאמר ביוסף כשסיפר לאחיו את החלום שחלם [א^פ]/[ב^פ] "והנה אנחנו מאלמים אלמים בתוך השדה

והנה קמה אלומתי וגם ניצבה והנה תסובינה אלומותיכם ותשתחווין לאלומתי"^א [ב^א] ורמז בזה שעתיד להיות מלך עליהם, כמבואר שם שהאחים אמרו לו המלוך תמלוך עלינו וכו'. וראה שפתי חכמים שלכאורה יש שם כפל לשון קמה וניצבה, ולפי המבואר כאן מובן שהוסיף לשון קמה לרמוז לשם הקדוש שעל ידו יהיה נעשה מלך:

גם מה שרמז בפסוק קמה אלומתי הוא מהילקוט ראובני שם. והוסיף שם עוד שזהו גם מה שאמר שאול לדוד ידעתי כי מלך תמלוך וקמה בידך ממלכות ישראל. וקמה דייקא. וצ"ע מדוע הביא רבנו רק ב' דוגמאות מהילקוט ראובני והשמיט את השלישית. [ד^א]

^{עח} פירוש - יהי שם אלקים מבורך מן העולם ועד העולם אשר החכמה והגבורה שלו היא והוא משנה את העתים ואת הזמנים מסיר מלכים ומקים מלכים.

^{עט} ילקוט ראובני על התורה - פרשת וישב [אות לו]: והנה קמה אלומתי וגם ניצבה והנה תסובינה ומהקם מלכין הוא שם אחד מע"ב שמות הוא השם המסוגל למלוכה שכן הממלך מלכ"ם גי' הק"ם כמבואר בפי' המחזור וזהו מהקם מלכין וז"ש יוסף והנה קמה אלומתי ע"ב אמרו המלך תמלוך עלינו וכו' וז"ש שאול לדוד ידעתי כי מלך תמלוך וקמה בידך ממלכות ישראל: >כל זה כתיב בפי' על ע"מ בשם רלב"ק:

^פ לא מצאתי כזו גרסא בדניאל ולא במנחת שי שם. רק בפירוש אברבנאל על שמות יו טז בביאור ד' סיבות למחייית עמלק - הטעם הרביעי שעמלק ירא מישראל, ולכן בא להלחם בהם בזנב המחנה והחלושים שבהם, עם היות ישראל עיף ויגע. ולא ירא עמלק מאלהיהם, שהוא מהקם מלכין ומהעדה מלכין. שירא אם כן מהחלוש שהוא ישראל, ולא ירא מהגבור שהוא הקדוש ברוך הוא:

ובבית עולמים - דף קצו ע"ב - ד"ה עוד - עוד אפשר לפרש מ"ש אמליכו עליכון כו' במה שידוע שחיות המלאכים ותיקונם הכל תליא במו"ס וכן מיתתם תליא שם ששם מהקם מלכין ומהעדי מלכין שכל הברורים שם במחשבה אתברירין.

^{קכ} * בראשית לו

^{כב} בראשית פרק לו (ה) ויחלם יוסף חלום ויגד לאחיו ויוספו עוד שנא אתו: (ו) ויאמר אליהם שמעו נא החלום הזה אשר חלמתי: (ז) והנה אנחנו מאלמים אלמים בתוך השדה והנה קמה אלומתי וגם ניצבה והנה תסובינה אלומתיכם ותשתחווין לאלומתי: (ח) ויאמרו לו אחיו המלך תמלך עלינו אם משול תמשל בנו ויוספו עוד שנא אתו על חלמתי ועל דבריו:

רש"י (ז) מאלמים אלמים - כתרגומו מאסרין אסרין עמרין וכן (תהלים קכו) נושא אלומותיו וכמוהו בלשון משנה והאלומות נוטל ומכריז: קמה אלומתי - נזקפה: וגם ניצבה - לעמוד על עמדה בזקיפה:

שפתי חכמים (ק) כוונתו לפרש חילוק בין קמה לניצבה שלכאורה הוא כפול שהוא ענין אחד, לכן פירש קמה ר"ל נזקפה משכיבתה לפי שעה, וגם ניצבה לעמוד תמיד כן על עמדה בזקיפה וק"ל:

^{כד} ע"ש ילקוט ראובני בשם פי' רלב"ק על ע"ג. [הוא פירוש "יואל משה" על עשרה טאמרות חיקוק הדין ח"ד פי"ז סק"ג וע"ש עוד]

^{כד} עוד צרופים לשם קמ"ה עיין קובץ עמק הנחל ירושלים תשל דף מו - על המבואר בתורה רלד בענין שם קמה שמשמשים בו להעמיד מלך ורמזו בפסוק הנה קמה אלומתי שאמר יוסף, כתב שם ר' יצחק אייזיק שכיון שהאחים קנאו על זה ואמרו המלוך תמלוך עלינו וכו' יש לומר שעל כן לתקן זאת אמר להם יעקב כששלחם למצרים אל יוסף קחו מזמרת הארץ שהוא ר"ת קמה הנ"ל.

והרחיב דבריו שם הר"מ קרמר - דע כי יעקב אבינו כששלח את בניו וכו' ליוסף שלח עמהם ניגון של א"י וזהו סוד קחו מזמרת הארץ וכו' בחי' זמר וניגון וכו' ע"ש כל המאמר. ומבואר שם עוד וז"ל ויש חילוקים רבים בניגונה וכו' ודע שהמלך יש לו כל הניגון כולו בשלימות וכו' ע"ש, ויש לקשר זאת עם המבואר בדב"ק בלק"א סי' ג' שהנגינה הוא בנין המלכות לפיכך נשתבח דוד לפני שאול וידע נגן וכו' ע"ש, ומובן שם מצרופי דב"ק שתיקון הקול ותיקון הנגינה ענין אחד הוא ע"ש. ולפי"ז הוא שייך ג"כ לענין המבואר בדב"ק בסי' ל' ע"ש בהשמטות וז"ל מקולו של אדם יכולין לידע את בחינת המלכות שלו וכו' וע"כ שאול שהיה רודף את דוד על שראה בו שימלוך מצינו שם במקרא וכו' אמר לו שאול לדוד הקולך זה בני דוד, שתמה שאול על קולו של דוד כי הבין שהוא קול של מלך ממש וכו' ע"כ אמר שאול אז אל דוד ידעתי כי מלוך תמלוך וכו' ע"ש. כי זה עצמו בחי' קול הנגינה של דוד שהוא בנין המלכות המבואר בסי' ג' הנ"ל.

והנה זה שאמר לו שאול אז (שם בפסוק הנ"ל) וקמ'ה בידך ממלכת ישראל, שהיא שם הנ"ל שממליכין את המלך, היינו שהבין שאול שזכה לבחי' שם הנ"ל ע"י קול הנגינה שלו, שהוא בנין המלכות. וי"ל שזהו שהביא רבינו ז"ל בסי' ג' הנ"ל לענין תיקון הקול מ"ש משמים השמעת קולך. והנה הוא ר"ה שם קמ"ה הנ"ל, וזהו עצמו ענין הכתוב הנ"ל שמעתי בקול ה"א וגו' ה'שקיפה מ'מעון ק'דשיך, וזהו שמסיים מן השמים, כי השמים הוא בחי' קול, כמבואר בסי' ג' הנ"ל, שהוא בנין המלכות. וי"ל שע"כ גם ק'דשיך מן השמים הוא צירוף שם הנ"ל בסדר.

היוצא מכ"ז שקול הנגינה הוא בסוד שם קמה הנ"ל, שעל ידו המלכת המלך ובנין המלכות, ויש לומר לפ"ז שע"כ זכה יוסף לשם הנ"ל, בסוד הכתוב והנה קמ"ה אלומתי, כי תיקון קול הנגינה תלוי בו, כמבואר בלק"א סי' כ"ז, וכל ישראל זכו לקול רינה של שירת הים ע"י שנתגלה בחינתו של יוסף, כמאחז"ל הים ראה וינס, וינס ויצא החוצה ע"ש, וע"ש בלשונו הק' מה שמביא מאחז"ל לענין תיקון הקול "הקנה מיוצאי קול" הנה הוא ג"כ ר"ת קמ"ה, שם הממליכ"ת המלכים, וכמבואר בוה"ק כי שית עזקאין שבקנה הס בחי' שש מעלות לכסא וע"כ בסי' ג' הנ"ל. וע"ש עוד בסי' כ"ז מה שמביא לענין הכנעת הקול דסט"א שתלוי בתקנה"ב את הכתוב ולא קמ"ה ע"ש. עוד רוח באיש והבן.

ויש להוסיף לפ"ז, כי הנה עיקר המלכות דק' הוא בא"י כידוע, והוא אשר ענין הכתוב הנ"ל השקיפה וגו' שגרמנו בו שם הנ"ל הממליכ"ת מלכים נאמר לענין ארץ ישראל כמו שנא' שם השקיפה וגו' וברך וגו' ואת האדמה אשר נתת לנו וגו' ארץ זבת הלב ודבש, וי"ל שזהו שנאמר בכבישת יריחו שהוא התחלת כבישת א"י ולא קמ"ה עוד רוח באיש ע"י שמעו וראו קריעת ים סוף ובקיעת הירדן שכי"ז היא בחי' תיקון הברית (ע"י בלק"א סי' י"ד) שע"ז נתתן ונתקומם הקול והמלכות דק' ונבנע הקול ומלכות דסט"א, וע"כ כבישת יריחו הי' ע"י קול שופר שהוא עצמו ג"כ בחי' קול הנגינה כמבואר בדב"ק במו"א. (כי שופ"ר ר"ה ש'חוק פ"ינו ו'לשונו ר"נה) וע"י בלק"ת סי' פ"ג שקול השופר הוא בחי' קול ה' היוצא מגופא שפירא" שהיא ע"י תיקון הברית כמבוי"ש.

עד כאן ביאור חברותא לתורה רלד

בעניין השם הקם מבואר בספרים שהוא אחד מע"ב צרופי שמות שבשם ע"ב הקדוש

שמות פרק יד (יט) ויסע מלאך האלהים ההלך לפני מחנה ישראל וילך מאחריהם ויסע עמוד הענן מפניהם ויעמד מאחריהם: (כ) ויבא בין מחנה מצרים ובין מחנה ישראל ויהי הענן והחשף ויאר את הלילה ולא קרב זה אל זה כל הלילה: (כא) ויט משה את ידו על הים וילך ידוד את הים ברוח קדים עזה כל הלילה וישם את הים לחרבה ויבקעו המים:

רבנו בחיי שמות יד כא – וצריך אתה לדעת כי שלושה פסוקים אלו יש בכל אחד מהם שבעים ושתים אותיות שהם בין כולן מאתיים ושש עשרה אותיות, ומשלושתם יוצא שם בן ע"ב תיבות, כל שם ושם אותיותיו משולשות, ושם בן ע"ב זה נחקר מן הספירה הרביעית שהיא חסד, ויסע כנגד החסד, ויבוא כנגד הגבורה, ויט כנגד התפארת:

ויש לך להשכיל כי האותיות הראשונות מן הפסוק הראשון גם האחרונות מן הפסוק השלישי שהן יוצאות כסדרן ולצד ימין אבל האמצעיות שהן יוצאות מן הפסוק השני שהן למדת הגבורה הן הולכות למפרע ולצד שמאל כי הוא מתחיל מן ה' אחרונה של הלילה, והנה שלושתם נאחזים זה בזה ונעשה מהם שם אחד של שבעים ושתים, וכל אותיותיו נקשרות ומשולבות בשלושת אבות המרכבה העליונה:

עוד שם פרק טו פסוק ג – ומעתה אל יקשה לך אחר הענין הזה שביארתי לך מה שאנו אומרים בתפילה ביום החתימה הגדולה אני והו הושיעה נא, והיה ראוי לומר כפי הנראה אני ואותך שהרי אתה רואה כי הם מלות מיוחדות על ענין הגאולה....

ויש לנו עוד קבלה בהם כי הם שמות הקודש והם מכלל ע"ב שמות הרשומים בפסוקי ויסע, ויבוא, ויט (שמות יד, יט—כא). ומודעת זאת לכל בעלי השמות כי שם בן ע"ב נחלק לחלקים ידועים ויש לכל חלק וחלק כח ידוע לפעולה ידועה עם ידיעתם בנקודם כמשפט, ושני שמות אלו כל אחד ראש לחלקו הידוע להם זה לקרב פזורים וזה לאהבה, וכיון שכן מה נעים ומה טוב שנזכרים בתוך תפילתנו לבקש בהם רחמים מאת ה' יתברך שיקרב את פזורינו ושיאהוב אותנו כימי קדם, זה שמעתי מפי החכם רבי יצחק טודרוס ז"ל:

בחומש תורה שלימה במילואים לפרשת בשלח סימן ג' מצטט הרבה ספרים מענין השם הקדוש ע"ב, וזו הטבלה של שבעים ושתים הצרופים של שם ע"ב הקדוש שכתב שם—

והו	ילי	סיט	עלם	מהש	ללה	אכא	כהת
הזי	אלד	לאו	ההע	יול	מבה	הרי	הקם
לאו	כלי	לוו	פהל	נלך	ייו	מלה	חהו
נתה	האא	ירת	שאה	ריי	אום	לכב	ושר
יחו	להח	כוק	מנד	אני	חעם	רהע	ייו
ההה	מיכ	וול	ילה	סאל	ערי	עשל	מיה
והו	דני	החש	עמם	ננא	נית	מבה	פוי
נמם	ייל	הרח	מצר	ומב	יהה	ענו	מחי
דמב	מנק	אייע	חבו	ראה	יבמ	הייו	מום

והנה כנגד מה שחלקו השבטים על מלכותו של יוסף שרמו להם בחלומו והנה קמ"ה אלומתי, אמר להם יעקב ק"חו מיזמרת ה'ארץ שהוא ר"ת קמ"ה שם הנ"ל שתלוי בתיקון קול הנגינה שהוא בחי' זמרת הארץ כנ"ל, וזהו מזמרת הארץ דייקא בחי' ניגון של א"י כנ"ל כי שם עיקר בחי' תיקון הקול הנ"ל (ועי' בס' זמרת הארץ סי' ג') שבו תלוי תיקון ובנין המלכות וזהו אשר הס"ת של קחו מזמרת הארץ עולה מלכות במכוון. שמואל משה קרמר.

